КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш. вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистическа парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 88 (4724). ЕРА, 24 июль, 1969 шу. Мах 2 кап.

ТАСС-а хоам

Автоматически станци «Луна-15» никъ баь яьнна

1969 шера 21 июле чакхьаьннай Бетта гонахьарча арене технически даржа «Луна-15» яхача автоматически станце керда бастешкаш цхьаьнаьхьа программа.

Хьалхагlа хоам баь хиларе тайпара, «Луна-15» яха автоматически станци Беттага бараче нашъе траектора тlа дьахаьд укх шера 13 июле. Никъ баьча хана радиобувзамо 86 сеанс хьй, хlаьта цу хана станце бордача системаша бола аппарата бу хьийжаб, нашъа траектора прецентрани бостай, Iалаша тахкамаш даьд.

Бетта гонахьарча орбите гlоала лаьтта бола хана «Луна-15» яхача автоматически станца Бетта гонахьа 52 го баьинаб.

«Луна-15» яха станци хьалхагlа яхийта хиннача «Луна-9», «Луна-13» яхача автоматически станцеш болгалбоала селеноцентрически орбите хувцара четах Бетта тlехьи тайп - тайпарча районашка Iобаха тара хиларца. Цу тайпара мозаl хийцай орбите укх шера 18-чоа 19-ча июле. Цу хана тахкай керда автоматически навигацийни системаш.

21-ча июле 18 сахьати 47 минути яьнча болх бе йоалалийтай тормоз луш йола двигательни установка. Станци, орбита тlера дlа а яьнна, болгалъьнча района Бетта тlехьи тlа яьнчай. «Луна-15» яхача станцийцара болх 18 сахьата 51 минути яьнча чакхбаьннай.

Станце новкъа Iоаьаш техном баьб Бетта гонахьарча арена, поархlана опытни даннеш ииаой конструкцийи тlарча системаий болха хьантарха. Даьхача бусташах хьахиннараш хьовстадеш да.

IАННА КИЙЧЪЕ ФЕРМАШ

Доккхий да Нохч-ГIалгIайчен колхозашен совхозашен дукх, шура, фуаш, тха доаккхилга алсамдаккхара тlайийца декхараш. Укх шера а тlадоагIача шера а уж толамца кхоачашдара йоагIача тайпара кийчъе еза фермаш Iанна.

Хьайбаш лелалераше эгтарахьалха уйла е езар, хоьш долча тайпара. доахама а коа тlарча балхазарашта а цар продуктивность дlахо лакхъяра кхоачам болаш фермашка тайп-тайпара дикагlдела доакъар хулийталга да. Доакъара база хьеш хlаллехьа а дукха къахьийгад республика дукхача боахамашка. Хlаьта доакъар дlахо кийчдеш а да, йол, силос, концентраташ, кхы дараш Iалашдара керда торопаш гуча а йоахаш. Шоашта эшача гlожача доакъарах 18 процент Iалатлаьа Урус-Мартана района хьайбаш лелалераша. Цу даькъе 43 процент йол а йолаш. Ве лéлаш гIулакхош Наурски, Шелковской, кхыча районашка.

Цхьабакъда цхьайолча моттигашка бокъо йоацаш тlехьабоах мантал. 14 июль тlаккхоачаш гlожа доакъар кийчдара вlалла хlама а даьдаш Ведана района боахамаша. Геттара эсала дол из белх Грозненски, Сунженски, Надсаран, МалгIабика. Надтеречни районий колхозашкен совхозашкен. Цу боахамашка кийчдаь даьнна доакъар эшачох итталагlа лакъа а дац. Цу факташа хьахьокх цхьайолча КПСС райкомашка, районий производственни управленеша, колхозийи совхозийи кулгалхоша кхоачамбоацарашна машар лоаттабаш хилар, доакъара база чlоагlъяра бокъонца сарцагбоалаш ца хилар.

Iаланьмате бокха доакъарий лъаст ба алат чуэпаш хьайоала отхолаш — чан каги. Шийй ханнахьа уж хьагулъяр, колхозийи совхозийи хьайбаш доакъарий Iалашдара чlоагlа доархIаме хlама да. Цудукъа укх шера ерригача колхозашкен совхозашкен хьалхашка декхар отталаьа алат чуйийца даьннача кхашкара ча цхьа килограмм ца улайиташ хьагулдеш пох сихха аргlаш ден. Цхьабакъда цхьадолча боахамашка дикка юкъ йолийт алат чуэпараш на чуйийца даьннача кхашка юкедуса ча хьагулдарая юкъе. Цу тайпара гIулакхаш да МалгIабикен Надтеречни районий боахамашка. Мукъадаьннача кхашкарча чах 15 процент мара хlана а хьагуллъьлаш цу боахамашка, 21 процент мара дац аргlаш даь ча Шаьла района боахамашка а. Цу гIулакхо доккха зе лерга. КПСС райкомашен районий производственни управленешен хьадеха вева колхозийи совхозийи кулгалхошкара уж кхоачамбоацараш сихха дlададахар, доакъар кийчдеча царна новкъостал а деш.

Общественни хьайбашта йолча доакъара база балансе дикка лоархlаме я шоллагlа юв культураш. Дукхача районий боахамашка из дика кхета а деш чlоагlа теркам тlабахийтаб цу гIулакха. Дика вlаштlехьбаькка лелабу из болх шоллагlа культураш дlаера план 90 процент кхоачашъяьча Наурски района колхозашен совхозашен. Во даттан яз гIулакх Шелковской района цхьацадолча боахамашка а. Цхьабакъда цхьадолча боахамашна ах а кхоачалъьйц шоалагlа культураш дlаера план. Из да йиш йолаш дац. Хlара боахама кулгалхочо керттерча декхарех ца! лархlа деза шоалагlа культураш дlаера план кхоачашъяр.

Вай республика цхьадолча боахамаша доам а кхыча гаьнарча даьгlенашка а Iангардала дерхI шоай кагий доахан жии. Цига Iадоаккхача хьайбашта кхоачам хилал доакъар Iаладара хlанззе а сарцагlбовла беза хьайбаш лелалераш.

Iай чуэпача хана хьайбашта эша хьалаш хилийтара а цар боашкара дагlар хьалургаола гIулакх вlаштlехьдаккхара а цхьан доакъарах кхоачам хургбац. Чуэпача хана чулатта ескъа. Йайха, парглата моттигаш эш хьайбашта. Республика дукхача боадамий кулгалхоша из дика кхета а деш шерра-шера хьайбаш баьца тlа ара доаллашехьа а белацу доакав чулохка кхиийши на лоаттаде моттигаши кийчъе. Иштта дераду из гIулакх. масала, МалгIабика района «Кавказ» яьача юртбоахама артеле. Цу боахама хьайбаш лелалераша шоаш кийчъю ерриге шоай помещенеш Iанна. Цу тайпара бу из болх укх шера а. Хlаналехьа баьнаой хьайбаш лелалераш доахаве Iа доаккхаргдола помещенеш хьаьха, кlир теха, вlийле тоаяь, ремонт яьй ерригача инвентара. Дlохьдеш латт тховнаш, пlеду кее а. Цукхъ да республике Iа гарта гlоорталехьа Iан кхоачо ша дола боахамаш. Цу боахамашкара хьокхаш яда мегаргба хlана а ахка цакхлаьннайдац кхаш багlарама. Дицдалийта йиш яц Iа дола шакхо-бутт бале а-хlинзи-а цу гlулакха сарпасйи на баьнараш чlаьдеш шийлеи гуйран денош хьатlаьхьачача дехке барзхилар.

Партийни, советски, юртбоахама органий декхар да хьайбай помещенеш Iанна кийчъярна дувзадеча дола дешаш сихха къаостаяр колхозийи совхозийи кулгалхошкара хьалехар. Керда хьайбай помещенеш хьалъеш латтача моттигашка чlоагlа теркам тlабахийта беза уж сихха чалъьь яхара. Планах укх шера хьалдаь ала лоархlа ерригга кхийши, кхьйола объекташ хаинахьа эксплуатацие дlаладар — керттерча декхарех ца!.

Хьайбаша Iа доаккхаргдола помещенеш Iанна кийчъеча хана къаьстта теркам тlабахийта беза хьайбаш лелалерий къахьегам аттача боаккхаш йола фермашкара ерригга механизмаш. Хlаьта иштта доакъара цехаш доакъара кухнеши з бокъонца тоаяь, боах бе дlайолаялийта мара ца эшаш кийче хилийтара. Дицдалийта йиш яц хьайбашта дlадехкаш дола доакъар лерта. Кхетамца кийчдаь хьайбаш ода хилийтара, цар продуктивность лакха лоаттаяра чlоагlа доархlаме хилар. Дедезар да Iан замалахь хьайбашта цхьаккха килограмм доакъар доаггlача тайпара кийч а даь мара хьалханка на дилар.

Колхозийи совхозийи кулгалхой, зоотехническии ветеринарнии специалисташ, берригa юрташкара къахьегамхой сарцагlбовла беза хlара екхан йолча денах пайда а эцаш хьайбай фермаш хаинахьа Iан замалахь бола бе кийчъяра.

ПНР сейма торжественни заседани

ВАРШАВА. ТАСС СПЕЦКОРАША Г. ВЛАСОВЕЙ В. КУЗНЕЦОВЕЙ хоам бу:

Польски Халкъа Республика сейм чуйолча здание кхага кулаш тlа яхь кlайбесса-цlе байрах. 21 июле укхаза хинар дезача дийна — Халкъа Польша 25 шу дизар хеталь сейма торжественни юбилейни заседани.

ПОРП-а ЦК-еи ПНР Паччахьалкхен Советеи бехарах заседане баьхна КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорний, НПЧ ЦК Хьалхара секретарь Г. Гусак а ЧССР Президент Л. Свобода а, ГДР Министрий Совета Председатель, Паччахьалкхен Совета председатела заместитель В. Штоф СЕПГ ЦК Политбюро член, ЦК секретарь З. Хеннекер тlаьц ПОРП-а ЦК Хьалхарча секретара В. Гомулкас, ПНР Паччахьалкхен Совета Председатела М. Спыхальске, ПНР Министрий Совета Председатела Ю. Циранневича, сейма маршала Ч. Выцина, сейма вице - маршалаша.

Сейма заседанена хулча зала гучабаьнна уж депутаташ уре а гlайтта, чlоагlа тlехараш а детташ тlаьц. СССР-ера, ЧССР-ра, ГДР-ра баьхнача сийдолча хьашаша ПНР-ен ПОРП-ен правительства кулгалхоцца цхьана депутатски креслей хьалхарча мугlар тlара моттигаш хьалуйц. Торжественни заседани хьоаял сейма маршала Ч. Выцина. Цо дlайха моршал хетт Л. И. Брежнега, Н. В. Подгорнега, Л. Свободага, Г. Гусакага, В. Штофага, З. Хеннекерга.

Халкъа Польша 25 шера юбилейна хетаь доклад йир дlаьхдаь тlехараш а деттаж тlайийцача ПОРП-а ЦК Хьалхарча секретара В. Гомулкас.

В. Гомулкас даь къамаьл чlоаггlа тlехараш а деттаж дукхазза юкъагlдаьхар.

Председатела деш валча къамаьл да деш ву КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнева. Трибуне гучаваьнна из гулбеннераша чlоагlа тlехараш а деттаж тlаьц.

Л. И. Брежнева даь къамаьл чlоагlа уйла тlайехийташ лапувгlаш а дlаьхдаь деттача тlехараш цкъа сийна дукхазза юкъагlа дааж а хилар.

* * *

Торжественни заседани чакхьаьнначул тlехьагlа Л. И. Брежнева Н. В. Подгорние диццурдийца совгlат делар польски кулгалхошта КПСС ЦК-гара, СССР Лакхехьарча Совета Президиумагара, СССР Министрий Советагара. Совгlата дlаелар йиккха полотна — В. И. Ленина портрет.

ТАСС-а хоам

«КОСМОС-290» — сигала

1969 шера 22 июле Советски Союзе сигалъяхийтай «Космос-290» яха аргlанара Лаьтта искусственни спутник.

Спутника тlа оттаьй 1962 шера 16 марта ТАСС-о хьаькхийнча программага хьежжа космически аре дlахо тахка лаьрхlа йоал Iалман аппаратура.

Спутника тlа оттаьча аппаратура болх бовзамагlа бу. Iочухача информацеа обработка ю координационно - вычислительни центро.

Нов. Л. И. БРЕЖНЕВА 1969 ШЕРА 21 ИЮЛЕ ПОЛЬСКИ СЕЙМЕ ДАЬ КЪАМАЬЛ

Деза новкъостий!
Сийлахьа сейм!
ДоттагIий!

Мукъа бе соие таханарча торжественни заседане дакъа лаца хьехарах эттара хьалха шоана дег тlара баркал ала. Совен новкъост Подгорнеien доккха дикабетар хиннад укх дезача дийнакъа укхаза шуца цхьана тхоаш нийсдаларах.

Мукъаба соиц, новкъостий, Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительства цlерагlа Польша халкъа вахарера историческа веха — из хьахиина 25 шу дизар вежарашка йолча Польски Халкъа Республика къахьегамхой. Польски вlашагlкхийттача болхлой парте, сейма депутатий. дерригача польски халкъа даькъала дуйца.

Шун цlей социалистически мехкий юкъара цlей сайна, вай юкъара социалистически, коммунистически гlулакх коталонца хьадозгlаш хилара дола башха-дика тешал сайна доархl советски наха. Дlахо де дезаш кха а керда хала тlемаш, ерда лара къоесамаш дар европейски халкъа'а нацистски тирацкях мукъадахара, цхьабакъда, цу бийлургбоацача 1944 шера июле Польша юхадийнъара саботтало яьцца яр. Из яр социализма сабелгало. Хlаьта, исторе из бакъьа ма хилара, шун серлда йовлургlолаш а яз. Тахан, социалистически Польша, берригача шуе дукхача доттагlаша из юха дийкъаяьча ден сийлахь шу дездеш белгалдоаккхача хана, къаьстта шаьра бlаргагу мел шерен бlубеннен гlа боахаш бола моих дlахьалхаашкахьа. Польски лаьтта гитлеровски гlаьрадоех мукъадоаккхаш даьча тlемашка дакъа лаца дийзачов цlаккха а йицлургьяц 1944—45 шерашкара Польша. Фашистски оккупанташа къаза чоашош кьяр мехка. Нацистски убийцай карагlа лийтар польски халкъа миллаоаш къонгашц мехкарий. Пархен юане еха уллар Польша.

Цу хена корибоагlар. Хlаьта уж кlеашта а беар, капиталистически Малхбузен къахетамагlа мара тарлургдац Польша юхаметтаоттае из на хуле цlаккха а хьал да йоаллаш тlехьайнсей латтаргьа из, яхаш хиина политически деятелаш. Цу деятелий политически горизонт хьалхагlа доале лаьттача, мохк хlадик хьларга кхоачабаьча классий хьашташ лорадаргара дlахо йолаш дац.

Цхьабакъда, Польше бер тахане да бlаргагуш хиина дац. Уж бар коммунисташ. Парижски коммуна, 1905 шерарча революце баррикадашка а Сийлахь-боккхача Октябра классови тlемашка а лийтача польски революционерий легендаре сийле йиззача бокъонагlа дlахо кхухьераш болча — Польша коммунисташа шоай халкъагахьара йоккха сийлен тешами бакъкаб шоашта. Общественни кулгалле шоай бокъо хилар цар хьахьекхаа буржуазни диктатура йолча хана къахьегамхой хьашташ бахьан долаш ца ца кхолеш лоаттабаьча къовсамна. гитлеровски оккупанташта дукхьале яьча шерашкарча декалиен къовсамхалцен. алхха реальни йола мехка къам юхаметтаоттадара программа хьалхашка хьаккхараш духхьал уж хиина халарца.

Польски коммунисташта хоьо, Польша хьалъьйнен юхадийнъех могаргдолаш бола боккха ша болаш болга. Коммунисташта йовзар толкамах чакхъьаьнача Росе пролетарей деналеча цхьоагlонхочуйн доттагlчуйн, цуи турнале шиъ хана дог гlоадалъина Владимир Ильич Ленина йийнача болхлой класса барт-цхьоагlо, революционни уlла.

Коммунисташ чlоагlа дог тайна бар, капитализма гlабаех мукъалькха Польша эгара докцкагlдола хlамаш карагlдала ца кхоачаргболаш йолга. Изацарча шийе бувзамаша, марксистско-ленински хьехам тешаме хиларна чlоагlа йолча Польски вlашагlкхийттача болхлой парте, халкъа цхьоагlон фронте деррига къам кхоте а дах, толамашца тlигар халкъ социализма новкъа.

Деррига истори хьадоладеннача юхдье деиз патриоташта — дувенна Коперник, Мицкевич, Шопен веинача халкъа, Костюшкон, Домбровский. Дзержинский а Мархлевский а веинача халкъа дикагlа болча къонгашта дагалаьтта, из бахьан долаш цаз къовсам лоаттабаь йола пагlата, суверенни Польша — цу тайпара Польша хьаьй. Из кхаш а. дегlаухаш а, чlоагlлуш а я.

Тхо деррагаш а, шуи дег тlара доттагlий, доккхал деш дегаш гlоадаьшвш дар социалистически Польша толамех ше къамаьл деш тха доттагlа а новкъост а, польска халкъа тешаме воl, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болача йоккха деятель волча ПОРП ЦК Хьалхарча секретара новкъоста Владислав Гомулкас дийцачунга ладугlача хана. Экономика чlоагlа дегlайар, Iилмен культурен тоалар, халкъа вахаре боарам лакхбалар, къахьегамхой политически хьинар дlдения хилар — цу тайпара а хlанзарча польски действительноста гlулакхий белгалонаш.

Вайна хоа, вежарашха йолча Польша хlанз а дlахо цlенхаштта декхараш чоалхане проблешмаши йолга, вай массаве а сайна дукха болх болга. Новкъост Гомулкас дийцар укхаза цу тlакъеха. Цхьабакъда уж декхараш толаме кхоачашдергхилара бола тешам ба марксизма-ленинизма Iилманца кийчъенна а, нахаца айхха ювзаенна а йолча Польски вlашагlкхийттача болхлой парте ийса кулгалдар, Польша кхыча социалистически мехкашца цхьана беркате гlулакхаш леладар.

Вай кlоарта дог тийша да, моих юхаметтаоттабеча, керда социалистически Польша хьальеча хана бокъонца йола къахьегам турпалад, хьинар, вай хьахьекхача польски халкъо, польски коммунисташа шоай планаш дерхlарала толаме кхоачашдергхилар.

Социализмо хана дlакъоастадьд Польша хьалхаве хатаера истори. Социалистически содружества йиззача бокъонах йола доакъашхо а хинна дlаэттай церда шиъ доlамера Польша, хlаьта из содружество чlоагlъяра гlулакха юкъе цо доккха дакъа а доал. Деш дола къамаьл социалистически паччахьалкхенашта юкъерча шин оагlорахьарча гlулакхий хьакьехьа е социалчама мехкий дукхача оагlорахьарча бувзамий хьакьехьа дале а, польски халкъ, республика шийгара кьоахам гойт шоай цхьоагlонзочнен доттагlашиен бокъонца вежарашха бола никъ лелабара гlулакха. «Шуи а тха а дайи кортамукъале хийла!» — дlаякача бlаьшерен турпалча польски къовсамхой из башха-дика лоаунг вай деношка дlаьхий хинна кердеча чулоацамца, халкъа Польша интернационалистически политиках дlахада йиз йоаца дакъа а хинна дlаоттад.

Йоккха а дунен халкъашта юкъерча арена Польски Халкъа Республика авторитет. ДерригIа социалистически арахьара политика чакх а йоахаш, цо чlоагlа хьалдоац Европерча а дерригача дунен тlарча а машара хьашташ. Советски Союзо, кхыча социалистически мехкаша а санна, лакха мах бу вежарайха йолча Польша принципиальни политика. Вайна дика хоа къамаьл социализма хьашташ лорадеда, машар чlоагlбара хьакъехьа деча хана Польски халкъ, цуи вlашагlкхийтта болхлой парте массава а халкъа паргlатон сийлахь идеалаш бахьан долаш, социализм бахьан долаш къовсам лоаттаберий хьалхарча мугlаре хургхилар.

25 шу хьалхагlа вай мехкашта юкъерча гlулакхий истории юкъе а хьабийлаьб керда корта. Социализмо кхоачашдаь вай халкъашта чlоагlа дагалаьтта цхьатаррарча бокъонах цхьоагlо хиларе ха вежарашха цхьана гlулакхаш леладарах дола хlамаш, хьахинкад Советски Союзен кердача социалистически Польшаи доаогдоаца доттагlал.

Укх дезача дийнахьа оаха, къаьстта дог тохаденна а долаш, тlайбар укхаза Советски Союзах, цуи халкъах, тха ленински Коммунистически партех вайна дlайха дешаш. Мукъа ба соиа, деза новкъостий, уж дешаш бахьан долаш а цар хьахьекха уйла бакьан долаш а шоана дег тlара баркал ала. Советски наха кlоартга хоау шоай польски вежарий доттагlалл солидарности. хlаьта иштта дlайхача доттагlалла хувцалургйоацача солидарностацен цар юха царна жоп а ду.

Советски коммунистий, дерригача советски халкъа цlерагlа, укх сийлахьча трибунера тха шуга дlакхайкае безам ба, деза новкъостий! советско-польски доттагlала гlулакх ткоии деза дац! Советски наха дlахо йодача хана а доала хlама дергда вай вежарашка дола бувзамаш социалистически Польшаца массе оагlорахьара цхьана леладу гlулакхаш тlа-тlа кlоаргагlен, массе оагlорахьара беркате хилийтара. Вай доттагlалах гу тхона социализмаи коммунизмаи гlулакхо керда коталонаш йоахаргхилара боккха тешам.

Вай денош карагlдаьннарийкей толамашкеи кхаьчад советски польски халкъаш йоккхийча халонашка гlолла, шоай историе чукъ эттара лаьрагlдолча тlемашка гlолла. Паргlатон дlоlамея идеалаша деташ уроттаьаь долча цар уж халонаш даьра, фашистски агрессорий Iаьрижа низаш доладир, котало яьккхар.

Вай мехкий хадаьашта цlаккха а дицлургдац из котало мел безача мах'ах кхаьчай, хlаьта из яьккхара морташ хила а хьожаргда уж. Вайна цlаккха а бицлургбац йийнача цlерий уйларе кlур, дицлургдац Варшавен Минскен дехаче гlарсий гуккаш. Даим вай халкъий дегашка латтаргба Майданеккен Освенцимен Iазаь маршо, Ленинграда блокада къазал лайнараш. Дунена неохалашта дог ураеттадеш бола хьоккам хургба Сталинградех Курски дугая лаьттача тlемашка дакъа лаьцарий, Варшавен Прагеи мукъаьяккхарий. Берлина штурм еча дакъа лаьцарий турпалалах, цlий мехкаден даьча Iалаьмате дукхача тlемашка шоай доlамех паргlатен хилара халкъий бокъо лаьккхача миллионаш болча бlухой майрача къонахчалах.

Цудукъа вай дlахайкаду дунен шолагlча тlем тlа лаьттача къовсамий цlера юкъе хьадаьха хlамаш — кхи цlаккха карардоалийтаргдоашаш дакха ца! Вай классови моастагlаша шоай ца из тедоала исторически коталонаш дlайоае торо деза гlерташ. Из хургдоацар да! Цурва бола тешам — социалистически мехкий халкъий творчески, беркате къахьегам, цар сийлахь-йоккхий плана, уж деррагаш а цхьатарра массе даькъе шоаш вежарашха цхьана леладу гlулакхаш дегlаккхувла, Варшавски Договора юкъе лакха лоацарий суверенитет. Европерча социализма доазоний, цу даькъе Одерен Нейсен гlоалара халкъа Польша доазув а Германски Демократически Республика малдбубетьара доазув а кlеран бокъони тlаккхувлайтаргдоаяыш хулийталга тешцаме Iалашдеш дола. Варшавски Договор чlоагlде лаьрхlа хилар.

Шиъ тайпара исторически айлско йоала, Халкъа Польша столицас Варшавс — дукха саготонаш лайначен турпалчен Варшавс, вахар дудьа доашеш, са ца кхоеш аламлен бофсагlча моастагlчуна фашизмаць лаьттача тlема символо, тахан тоалуш лаьттача социалистически хозяйство—Варшавс социализма мехкий цу тlема цхьовгlонах шиъ цlи хиларах.

Новкъостий! Вахаро геттара шера хьаьнах. дерхlар ца! зилайна. марксистско-ленински моровоззрени ца! хилара кхоталоника доача вай мехкашти халкъийеи юкъе этта социалистически интернационализма гlулакхаш мел бокхача доархlаме ха.

Социалистически интернационализм — хиича дикахетар а долцаш, вай денонка бокъонца бlаргагуш йола реальность я.

Из кхоачашхула Советски Союзо, Польски Халкъа Республика, кхыча социалистически паччахьалкхенаша цхьана лелаеча эффективни политически гlулакхашца. Дунен социализма позиции ерригаш а чlоагlъяр, хlара социалистически мехка карагlдаьнараш айхха дувзаденна да социалистически паччахьалкхенаша цхьан бартеца лелаеча гlулакхаше, цар вlаши деча новкъосталца. Социалистически интернационализм — из ба шоай мехкий меттал, деррига дунен тlарча а социализма кхелашта хьалхара бокха бехктокхам. Из — хlара мохк дегlаалара къамаин исторически башхалоний чlоагlа сийдар а шоайла вlаши эгара шерагlча тайпара дагlув хьаллаца лаьрхlа хилар а. Из — дунен революционни процесса, кортамукъалеи, халкъаше империализмаха дукхьала лоаттабу къовсам хьалдайара гlулакха социализма мехкашка кхоача исторически дакъа кlоаргга кхетадар.

Социалистически интернационализм тахан бlаргагу социалистически паччахьалкхенаш экономически дегlаухаш хиларах, царна юкъера боахама бувзамаш массе оагlорахьара шердаларах. Вай дог тийша да, вlаши экономически новкъосталхара Совета XXIII-ча лаьрхlа йолча сессе белгалдаь декхараш кхоачашдаро вай хlара мехка Iилма-техническии прогресса темпаш сихъяра торо дуогхиларах. къахьегамхой хьал-торо лакхъяра ытту бокхаргхиларах, дунен социализма позицеш шеко йоацаш кхы а дукхагlа чlоагlъергхиларах.

Паччахьалкхенашта юкъерча гlулакхий дlадахача историна хlедита йоацац хано бу тоххам ла я из могаш, йохаш хиина союзаш. Маарра аьнча, из бар ца яле а е кхийле я йолча политически конюнктурацы уж даде а е кхы дале а дохча ха йlаьха йоацача хьашташна дувзаденна эксплуататорски классашна вlаштlехьбаьха барт. Цхьабакъда, цар кхело кхерам тlатассан социализма мехкаша тlа-тlа чlоагlагlа цхьана лелаеча гlулакхашта. хlара, аьнча вай цхьоагlонах хьахьокх ерригга аламий общество дегlаахара оваингара исторически тенденции. Цунна ларде уля халкъий кlоарга доттагlал, цар дерхlарий цхьоагlо, цун ларда тlа лоаттабаь дерригача мехкий халкъий паргlатоига, цхьатарарча бокъонех уж вlашагlтохарга чlоагlа сатийсача революционерий, демократий дукхача ноахалий къовсам. Бокъонца цу тайпарча доттагlало вlашагlтох социалистически мехкий халкъаш. Из доттагlал дохаргдоацаш да, цхьаккха тоххам цунна кхераме бац.

Бакъдар аьча, новкъостий, социалистически интернационализма принципий дерде тlа латта гlулакхаш автоматически вlаштlехьдоелаш дац. Вахаро хьахьокхачох, цу гlулакха эш хьалхашка латта декхар кхоачашдара тlаберзабаь коммунистически партей политически идеологически болх. Гlулакх дlахьлна капиталистически, цул совгlа, феодальни а, хlамах юхедися, дийхьа сахьетам чура цхьаш дийшаха дlаIоахалургдоацаш дола хlамаш чlоагlа хиларах лаьтта Iац. Гlулакх кхы а латт империалисташ даим социалистически мехкашта юкъе уж хийра даргдола, цар вlаши тешам хургбоацаш фу тасса гlертарах. Хlаьта мел яьча моттигашка, социалистически интернационализма принципашта тlера дlабаьшнача моттигашка хlаьта а, цу мехка социализм хьальяра хьашташтен дунен социализма юкъарча гlулакхаш зе хlеэига ца де тарлу.

Новкъостий! Советски Союза Коммунистически парти, польски вlашагlкхийтта болхлой парти а, кхыча социалистически мехкий коммунистически партеш а санна, мшогго дукхагlа кхаш тlадахийта кийча я социалистически паччахьалкхенаша цхьана леладу гlулакхаш шерагара шерага чlоагlдаьа. Вайна гуш да, нагахьа санна тахан вай массане а цхьана дунен керда тlом хилара кхерама дукьаде къовсам лоаттабойя, тlаикха белгала вай цхьана лелаеча деналерча гlулакхаша къаьстта пайдангагlа хулийт из. Нагахьа санна кхоамзлен тешаме системе хьайра тlехьа латта низаш Европе тахан тlа-тlа дукхагlа хуле. ФРГ доал вача реваншистски политически гlозарашта дукхале лоаттабу къовсам шерлой, тlаккха цунна хьахьокх вай арахьара политически гlулакхаш айхха цхьана леладара лоархlаш. Нагахьа санна тахан Европейски континента гонахарча Вьетнама лаьттан тlа американски империалистий агрессиин дааттога эшаш латте, тlаккха цунна юкъе а хьагуш я социализма мехкий вежарашка йола солидарность.

Новкъостий! Тахан социалистически содружества хьалхашка, коммунистически болхлойи болама хьалхашка, хlанзарча дерригача революционни низашта хьалхашка бехктохкаме исторически декхараш латт. Уж цхьана белгалдаьа кийчъечен чакхйоаккхачен КПСС-о а ПОРП-о а вежарашха йолча кхыча партешца цхьана, селлара хьинаре дакъа лаьцача дукхи да йоашаш хинначa коммунистически болхлойи партей дунен халкъашта юкъерча Совещане.

Совещане дог тешадеш хьахьекхар, дунен коммунистически болам — вай заман хьалха латта низ — керда айлуча лагlа тlа бовлаш хилар. Совещане болх чакхбаьнича цийнахьа дена дlаяхача цу врацача хана а боккхача иззаца хьагучабаьлар Совещане хьаоттаьча идей берригa лоархlачи йlаьхели, цо тlайицача документашкарча позитивни программа сарцагlдоахаш бола лоархlам. Машар, демократи, къаман мlам, социализм — коммунистий цу сийлахьча идеалаша сарцагйоах вай заара империализмана дукхьала къовсам лоаттабу ерриге теченеш реакцен тlемен низашта дукхьала хьинаре гlулакхаш чакхдахара.

Марксистско - ленински идеей массадолча хlаман тlехь коталонаш йоаха низ керда хьахьокхалга хилар коммунистически болхлойи партей дунен халкъашта юкъерча Совещанех. Ленинизм тахан—вай мехкашка социализми коммунизми шерра хьалъеча. Ленинизм тахан—къаьгаш мукъалахара процесс тlа-тlа дегlдуйча. Хlаьта йиззача бокъонагlа дал йиш йолаш да, ленински гlулакх коталонш къаьтта хьахьекхадай доккхача цlейно—бlубенна ленински накъагlа йолча социалистически Польша 25 шу дузача дено.

Мукъаба соиа, деза новкъостий, цlаькха а цlенача дег гlара сейма депутатий берригача польски къахьегамхойи юхаметтаоттара ди даькъала дуйла а социалистически Польша польски халкъа дуйла, машарен социализман гlулакха духьа керда башха-дика коталонаш яхар лоиш хоаца баккха а.

Даькъала а хийла, тоа а дола Польски Халкъа Республика!

Даькъала хийла польски къахьегамхой денале авангард — Польски вlашагlкхийтта болхлой парти!

Хоастам хийла польски халкъа!

Даькъала хийла вежарашха долча социализма мехкий йоахарошаца цхьоагlо!

Ачхой - Мартана района «Овощной» яхача совхоза [illegible] нийсо дикагlчарех лоархlаш ва коммунист Сабиров Іса. Сохана 250 гектар тlера пхьт чуэцийдар ца шен агрегатца. Кхы а дукхагlа чуэца дега ма яз алат. [illegible] мара. Хlинцале 140 гектар тlера чуийбад яз.

Алат чуэцар доладенначахьахарчо дийнахь дениз даха норма 1,5—2-зза тlехдоаккхалаьна хьашарlа ланна. [illegible]

СУРТ ТlА: комбайнер Сабиров Іса.

И. [illegible] сурт.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизарга

ЛЕНИНСКИ АТЕИСТИЧЕСКИ ТІЕХЬАЛЕИ ХІАНЗАРА ХАН

Іалашмате дІахьийча ленински теоретически тІехьалехьна юкъе йоккха моттиг дІалоцу дин атеизмах Іилманан проблемаша. Цу лакхъаца а, Маркса Энгельсан санна, чІогІа хьашт долаш хийтира Ленин.

Дин маІенах, цуьн социальни гносеологически орамех, империализман тІайогІача революци замалахь дин организацица кхоачаран дахьах бола марксистски хьехам кердача исторически хьалашкахь творчески дегІабоккхабаьб Владимир Ильича. «Социализм а дин», Болхлой парте «Динцарча гІуллакхе хьакъехь», «Классийн партин динца лелочу гІуллакхашкахь дилалача», «Материализм а эмпириокритицизм а», «Философски тетрадаш», «Воинствующего материализма лоархІама хьакъехь» яхача а кхин а дуьн балхашна хьахьекхай динах Іилманан хетарий йоржжъа, бІарчча система, къоастам боллаш белгалъвай цунцарча гІуллакхашка дилача марксистски парте политика принципаш, хьехьекхад эксплуататорски строй дІалакхарцен коммунистически формашкь дІаоттарцен из дІабаламза бусарг ца хилаво.

Дынахи атеизмахи В. И. Ленина хетарш айхха хадаргдоацаши дувзадена да марксистски парте идеологически философски лардаш хийтьяра. «Вай программа, аздаьд Владимир Ильича «Социализм а дин» яхача йоьзаш йолча ший статья тІа, — ерриг а хьалхьа Іилман, цу тІа а, дукхьал материалистически мировоззрене тІа. Вай программа дІайовзийтаро цудухьа лацанза ца долаш чулоац дин декха боккъонца дола исторически экономически орамаш дІаовзийтала а. Вай пропаганда лацанза ца йоалаш чулоац атеизма пропаганда а; самодержавно - коростически пачахьалкхен Іаьвало хІанзалла геттара чІогІа дийхка лоаттадаьи тІакхчаш леладаьи лоргІаш дола Іилманан литература зрхенилта хІинз вай лоатийна балха доакъоеш паІ хила деза». (Соч., биэза гуллам, том 12, оагІув 145).

Дынца къовсам лоаттабар Коммунистически парте программа дІалехар да. Масала, 1905 шера а тІеха отталаь хиннад из дош Ленина. Атеизма пропаганда зиенхех паІ санна капитализм дІалохкарцен кърда социалистически общество хьалъарен гІулакха парте юкъарча программина балха юкъе а йихьа, В. И. Ленина геттара шийса белгалъвай цу законой моттиг, из керттерча декхара мукъагІа а йохийтиш: эксплуататорша кІаллаттараша эксплуататоршта духьала лоаттабу классон къовсам дегІабоалабар. Іалашмате чоалхаме, чІоагІа теоретически кийчо эцаш, из дош дегІакхара истори довза дезаш, йоккха политически опыт эцаш дола гІулакх лелоргІад цо дынцарчен, кийлацарчен шийса тактически яхь дІаштІехьбеккхар, къаьстта а пачхьа Росси санна болча дынчІогІа лелабеча мехка. Цу денашта ветадаь цуь лоррига балхаш уьла массанахьа а кхоачаш, хьалда хьа доаланш хиларца белгалдоал.

Дынен атеизман проблемашта В. И. Ленина шийи балхашка къаьстта чІогІа уьла тІаьххийтай Октябрьски социалистически революци дынечча тІехьагІа. Из-м тамаш а яц, хІана дьеча революци котъяьначул тІехьагІа марксизма принципаш тІа хьатье йоахаь кърда социалистически общество дьнаа хьосаладиена декхйоацаш яр.

Цу хьалашка дьа идеологеца лоаттабеча къовсамера партейийса программа оттаяр боккха принципиални лоархІам болаш дар, нагахьа санна дына дукхьаларча пропаганда малагІа моттиг лаца езаргья обществана социалистически эргалонаш яь дукха парте лоаттабеча юкъарча идеологически къовсаме яха доал чІоагІа къумсаш хиша хилар теркалдерча. Цу денах йолча Іиэттерча шийи уьлаьна духьала къовсам лоаттабе биІзер парте. Цхьан оагІорахьара, дына духьалара пропаганда социализм хьалъеча хьалхарча моттиге оттае гІайртараште духьале, вокх оагІорахьара — дына духьалара болх мелбе, тесса бита беза дына хийттараашта духьала.

Социализм хьалъеча хана атеизма чулоацам, формаш, методаш белгалъеш дола лоархІамегІара документ хилар «Воинствующи материализма лоархІама хьакъехьара», дына духьаларча пропаганди кІоартегІа йолча формашкеи методашеи довзийта шийца хьахьоккхаш хиша ленински статья. Статье парте тІаьрайоа халкъах долча дукхаше адамий материалистически мировоззрени вІаштІехьакхара бе безача чоалханечен дукхаеш балха. Принципиални лоархІам болаш яь укх тайпара яздаьла В. И. Ленина указанеш: «Марксиста ле йиш йоацаш дола доккхагІдола гІалатте моргІа дола гІалате хургдар ерригача хІанзарча общества боадонс, мижк, хьар уйлаш дег чу оакаш лоаттадаь халкъах дьнна дукха миллионаш дола (къаьстта а ахархойи ремесленникий) адамаш алхха нийсача новкъа гІолла дукхьал марксистски социализм цу бордонера араваллургдар дына хийтача. Цу адамашта атеистически пропаганда йолла масса тайпара материал яйнза, дехара масса тайпача дахьоушкара факташ карне дІайовзийтаза юкъьш, масса оагІорахьара дегІала даха хьежа деза царна уж хьалхьоадара, дына тхьовсадаьара сомадхара эгтара бе-беча оагІорахьара, эгтара бе-беча способашца уж Іобегабоа, ч. кх. дІ». (Соч., биэза гуллам, т. 45, оагІ. 26).

Уж башха-дика дешаш дешачеш цІаькха а кхы цІаьха а юха дешачеш хана бІаьргало йиш я динах дола дешаш Ленина мел кІоарга хаьш хиннад, миллионаш нах бІаьшеренашка ший еезрщи лаь лоаттабаь бола ди — из чоалхаме гІуллакх хиллаь ю мел дика кхетадеш хиннад. Сега духовни вахара дукха оагІош хьалха мичча бесса хиша а кимазацен дынцен юкъеенна хиннай. ХІаьта керттердарт дына Іилманча духьала яле а, белгалдара мировоззрени а «Йовзаш йола морала кодекс» а уьйнай.

Ди дІабаккхар, цу тайппара, — из ахьа моллагІча тайпара из тІа ца шар хиша Іаш. Из Іилманна духьалера мировоззрени Іилманчуиа, консервативни традицеш кердачарна хуппар, тІалкха уваххІлна традиции оамалеш дын лордона кІалхоа хьамукъаехар да. Атеистически балха толам бааттхалорта доцаха йиш яц, нагахьа санна чІоагІача философски лардах, воинствующи материализма марех латташ йоача естественна доль гІоат тІоага еш хула мара, нагахьа санна шар чулоацам, из вІашагІбоалар, цун формашеи методашеи Іилмана бакъьаь хуие мара.

Дына дукхьала лоаттабеча къовсамна бокъоша цу тайпара Іилман юкъ лелабара образец екиэй В. И. Ленина. Атеистически пропаганда ленински принципаш лоархІагІа из доалаш кхоачашьяра лардна тІа вІаштІехьакхара маІан да:

— Ди лелабара Іилманаш Іилман, материалистически наькъаца исторически, социални, культурни, эмоционално — психологически фактораш теркал а еш, дІадовзийтар;

— дынца лоаттабу заьйни къовсам дахьах тешарийе на тешарайи цхьоагІа чІоагІьерча аьнца тарбар, дынца лоаттабеча къовсама дешаш хьалхарча малхе а уттадеш бІагал ца доалаьа дынах юкъедисараш коммунизм хьалъяра керттера декхарашт кхоачашдеча хана а кхоачашдаьа лардна тІа а, Іилман знанеш, культуре халкъа юкъе йоарьаеча хана а йоаржахара лордна тІа а дІааазар;

— е дьнна лоаттабеча нийсон къовсама тІера юха ца довлар а, е администрации воршагІа из бежка ца гІортар а. Ленина хьахача тайпара «...е анархиста абстрактни хабарагІа лелаьна, гІулакхага хилача яьсача, «революционеризмина а, е доггІча буржуа е дьмна къовсам лоаттабе кхерача, е цкъ доккар дишдеча, даьнах тешарча машар беча либералагІи интеллигента обыватела шийнайа е оппортунизмина а сон тІа ца дерзар...» (Соч. биэзе гуллам, т. 17, оагІ. 421).

Коммунистически парте теорием лоаргагІа из йоалаш хьакъле лела а яй, лела а ю атеистически пропаганда яра ленински принципашца, хІаьта вай мехка социализм хьалъелта дегІаахара хІара згапата хьежа творчески уж дегІа а ккхул. Іалашмате доккхий социални хувцамаш даьна нахе юкъе парте боккха кхетама болх бари бахьан долаш миллионаш болча советски наьха сакхетам чу котало яьккхай Іилман материалистически мировоззрене. Дукха нах дынах мукъабатар, царна материалистически уйлаш коммунистически дог тийша хьалгеи дег чу иосадар — социализмена керагІдаьмрача башха-дика хІамех даІ.

Дынен атеизмаш тайп-тайпарча проблемашта хеталаь В. И. Ленина балхаш вай мехка атеистически болам дегІаккхаш дегІаккхен база хилла а хиннай, я а и. Іилман атеизма дакъе дейиа хьалхашка даттача проблемай бІарччача гІозара юкъера хьакъоастае метагІйоле проблемаш укх тайпара я.

Цкъа-дале, Іилман наькъаца къоастанчул тІехьагІа хІанзарча хьалашкара дын чулоацами социални функци, социални Іилма-технически прогресса влиянегІа цуьна доалоци хилара балхалонаш, дынан идеализма хІанзарча формаштен юкъера бувзам хьабелар, иштта кхы дІахоржараш санна долча драча идейи дешашта ца аза жоп шоалх доаладаш атеизма юкъарий теоретически философски проблемаш кийчъяр.

ШоллагІа-дале, атеистически балха толай белга дика вІашатІехьадьхьа дІаоттадача дын социологически тохкамех тийна да. Атеистически кхетам балара гІулакха хІанз, цІаккха ца нийсача тайпара, чІоагІа ма ду, хІанз дынах беша тешам боккъонца ходаммболаш предметагІа Іочабелга. Н. К. Крупскаяс, В. И. Ленина эгара кхоачарагІа хиначча доттагІчох соратникен, 1936 шера а тІехьа белгалдаьхад, атеистически болх Советски Іаьхал латтача шерашка наьха сакхетаме хиша вувначаш теркал а деш, дынага дахлача вай моаи геттара хувцабенна хилар. халкъ дегІадема, сакхетаме хилар теркал а деш чиадбахя безам хилар. Уж хувцамаш Іомалдулургдаш бойкха идеологически болх барпа мара. «ХІара крае (областе) бокъонца хаьза дагден, — белгалдаьккха Н. К. Крупскаяс, — дынах болча тешамах юкъедисараш (православи, сектантство, боккъонца малагІа я, магометанство, язычество кхьяр). Кхы а дукха мичахьа да, дынах юкъедиса уж хІамаш къаьстта чІоагІа мичахье, малагІча тайпара болча бахача наха (кустарашта, единоличникашта, тьунаш болча моттигашка, къамий центрашка, ч. кх. дІ.) юкъе да, дына тІехьабоалар малагІча моттигашка хоьу, малагІча бахьано хилийта да из (боадово кинаш хІама чІогІадаро, культурни болх мела лоаттабаро, материални хьал-торо вогІа хилаво... ч. кх. дІ.). Цу тайпара баьча къоастамо мара торо хулийтаргья дына духьалара пропаганда нийса вІаштІехьакхьа». (Н. К. Крупская. Педагогически сочинения, т. 10, оагІ. 662).

КхоалагІа-дале, атеистически кхетам балара ленински принципаш толаме кхоачашъелга, дына духьалара беррига болх Іилман лардна тІа оттабелга дукхача хьалхе Іилманан идеологически балха юкъера атеизма моттиг нийса кхетабарах тийна да. Іилман атеизма проблемаш вай мехкарча дукхача обществени хьисаре къестаеча проблемашта хийраьна латтац. Уж айхха халдоргйоацаш юезаенна я вай обществахуловни вахара рузкъан хьакхоллара боаеа наькъа тІа хІанз вай парте къестадаш долча идеологически дешай ерригача комплекса. ХІанз лоаттабеча ирача идеологически къовсама хийрадаьна латтац дынах дола дош. Дын хара уйлашта духьала лоаттабу къовсам къахьегамхоашта коммунистически кхетам балара беча балха лоархІамегІара керттера дакъа санна лоархІ парте.

Укх тІехьарча шерашка къахьегамхошта атеистически кхетам балара беча балха йоккха опыт Іоаммй вай мехкарча партийни общественни организацеша. Цу гІулакха лоархІаме опыт я Нохч-ГІалгІай АССР-е. Из кІоаргга Іомае, вІашагІтоха, дІайоаржае езаш я.

Дынца толаме къовсам лоаттабе безам хиларо вайгара дІадех дынца дувзадена доаца кердча цІейи обрядаш хьахийтара быта юкъехкхьара чІоагІ уьла тІайохийталга. Хьалхьте а, цу лоархІамеча гІулакха хІинз а яхийта йоагІача тайпара уйла тІаеххийтаи. Тхона хетарох, уйла дукталсагІа тІайохийтаи вІаштІехьдаьха халкъа цІейш а хІаьта иштта къахьегамхой профессенца дувзадена дола цІейш а хила деза (нехдаьттахой Ди, машинашхьой Ди, ютбоахама боллахча Ди, ч. кх. дІ.). 20-ча шерашка а тІехьа В. И. Ленина яьхад, кинаш цІейшаи обрядаши дІайоккхалургъяс халкъа шуй вахаре хьахиннача кердачарца уж ца хуние.

* * *

Ленински идеяш боккхача маьхе хилар сейх латт аьнча, из латта а латт, вай теркам пар уж реальни проблемаш кхоачашьяра тІаберзабеш хиларах. Ленински балхама моашта чулоаш кІоаргагІа дилача шийн тІех кхы цхьакха йоалла чоалхаме социально-философски проблемай Іилман анализ, йиш хулийт хІанзарча дуьнен тІа, общество капитализмагара социализмага йоалача замалахьа дын кхиазаи Іилман наькъаша кхетаде.

Атеистически кхетам балар массаза а моллагІча общество а гуманни гІулакх хила а хиннад, иштта долаш а дус. Из тайна уйла массана а белгалъьхкэй Ленина, материализм, ди хорибера из хиларах тарра, гуманизмана нийса йоагІа яьш. Вай атеистически гуманизм, даьлах тешаш болча наха, уж духовно мукъабоалара новкъьтаь де кийча а гІортиш а вай хилар — коммунистически гуманизмах дІаэза йиш йоаш шуьн керттера дакъа.

Ди хила а хинная, хІанз а ба сага мозаза хьнара реальни вахара тІерадоакхаш, берригача наха боккъонца дарргІото яла миз кхоачаш йола общество хьнаро духьа лоаттабеча къовсама тІеродоахаш йола Іилманна духьалара мировоззрени. Сег эгара везагІа а лоардІаш, общества йиза боккъо я дына тушшорах из лорае.

А. ОКУЛОВ,
философски Іилмай доктор.
г. Грозный.

Бутт саго карабезабергба!

Владимир РАДЗИЕВСКИЙ,
профессор, физико-математически Іилмай доктор.

Космически замаланьерта хургдолчун сакхуьрча дийнин сийлакхьвоккхача Константин Циолковска тІех къахьаьца хургдолчох сакхуьш дийцад вай естественни спутник — Бутт карабезабара наькъеш гІулакхаш. Из йоккха Іилма-технически программа къоастеяре гарта шаьчай тадеш адамо.

МалагІа лоархІам болаш а перспектива йолаш а да Бетта цІайна саго карабозаярІ 384 эзар километр гаьна а болаш Лаьттана гонахье кхест Бутт, 27,3 денний бийссанен цхьа го боаккх цо Лаьттанна (шийн свене а) гонахьа. Боккхалгіа дийнна вай денешал дикка зІамагІа ба из, хІаьта цун масса вай планетачул 81 кІазигагІа а, цудухьа тІеодара низ а Лаьттан тІерчул 6-зза кІазигагІа ба Бетта тІа.

Иштта кІезига низ болча Бетта, гучох, могадац дуьнен арене гІолла гІетта дІаэза шийи атмосфера соцаьа лоаттае. Бетта тІа хийн фон ца хиларца, дии бийсан дІаьла хиларца дувзадена да цуьн тІехан тІаре температура сеццІоагІа хувцалуш хилар (дийнахьа 120 градус йІоахалгара бийсанна 160 градус шелалга кхоачаш).

Цу тайпара хьалаш вІаьзе а аттуе боацаш да Бетта тІа шийгІа вахар хьакхилара, цудухьа хІанз укх сахьате из «денна» дуне да. Лаьтта дагІа лоамий доакъаш, садолла дІамаж тІадоаца оенаьара бесса — тайша аренаш, — иштта а да вовзургволаш йоаца вай спутника ландшафт. Сенца тІеуьз цо шийнна токкамхой?

Эггара хьалха цо уж тІеуьз Бетта тІа фо ца хиларца. Лаьттан тІерча цхьабоалча специалисташта хьовсам беш йола хІамма ма йий фо. Уж — астрономаш. Дийнахь вІалла бу а мича лу царга болх маьлха сердал феца дІакхастарах. Бийссана а иштта деш хІама а доацаш багІа безаш хул цар, нагахьа санна сигале моржаше къайлаьыкхале. Кхьметтал атмосферин хьалеш эггара аттуй болашагІа долча хана а феца дІаьала сигалера седаьшие вайна теншуш йолча сердаленах нийсса цІ.

Къаьстта боккхача лоархІаме а Мела а Лаьттан тІа бозана ма цо шоайта тІера фо беьсан долча гІуш йоацача цуй атмосфере хуле процессаш а зера йола торо. Бетта тІа хургйолча «Маьлха службан» керттерча декхарех цаІ хургда Лаьттан тІа тайп-тайпара метеорологически аномалеш гІеттаеш а космонавташта кхерама йолча космически ультрафиолетови зІанараца цхьене а лелйка долча хромосферин аташта прогноз оттаяр.

Бетта тІа хьатьаргья «Лаьттан тІарча хаоттама служба» станцеш а. Лаьттанна гонахьара моржай кхоллар гаьнара зуьш болча метеорологашка йиш хургья лелаш йолча циклонийи антициклонийи лостам а сувал а аттии сихеи къоастае, лаьттан тІа бакача нахе хоттамо хийнъача сюрпризай хьаьенца царга хоам ба.

Дуьнен пространстверча космически дагьилгий инзаш дукха а доккхагІа да цо Лаьттан тІарча ускорителашка Іочутеларийчул. Лаьттан атмосферо новкъерла ю космически зІачараш цун тІехен тІа шечара. ХІаьта а атомни ядрашцара цар бувзам Іомабер Іалашмате боккхача лоархІаме да матере лоаттам дІаэо боазара а энерге кърда тайпаш хьаделлера йолча торонна а. Цудухьа шеко хила еаргьац, космически зІачараш йоазарен энергетически проблемаш къоастеран Бетта тІа астрофизически обсерваторешта хьалъергхиларах. Адамий кхоменен уйлае ма езий Іилмакоша, Цер дицдалийта йиш яц естественни энергетически ресурсаш (кхерам кІор, мехкдаьтта, торф, хьырараш) мел ялча а цхьай дендоберам болиш хилар.

Кхы а дукха цІераш яха йиш яр телевидене ретрансляци яр санна долча а бутт карабезабара дувзадена къоастаде дезаш долча цу тайпарча кхача а декхарий. Гання ца хила мег Бетта цхьан тайпара пейзаж космодрома тамашийнача гІерсаша хоттьергйола, Маьлха система гаьнарча планеташка йолха космически ракеташ гІоатташ Бетта тІара оча репортажашца вай лаьмергдолеи падуьгІергдолеи ма а.

(АПН).

27-ЧА ИЮЛЕ — СССР-а ТІЕМА-ФОРДА ФЛОТА ДИ

В. И. Ленин ваь бІаь шу дуззача денна сийлена шакъабахара яхье баьнача «Сообразительный» яхача гвардейски противолодочни кеманцара морякаша лакха хьахьегама толамаш доах. Кема дукхагІбола комсомольцаш коммунистически классни специалисташ ТІема-Форда Флота отличникаш ба.

СУРТА ТІА: цхьоалагІча статье гвардейски старшина Петр Мишкин — зенитни батарей расчета командир. Кема тІара тІехдика расчет хьша дІе гилой цох. Аьттехьа — тІемоа политически кийчон отличник 1-ча класса специалист гвардейски воккхагІвола матрос Владимир Сугерей.

ТАСС фотохроника.

ТОЛАМЦА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

Юкъе цІе байрах эгІаш итт шера лакха дьика флагшток урагІьаххитай «Красный пахарь» яхача колхоза правлене азаена юкъе. Къахьегама сийлен байракх ела нох колхозахоша. Колхоза правленеи парткомеи решенех хІара итт шийнахьа цкъа хьалъайю из байракх социалистически яхье хьалха латтарий сийна. ХІана В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тІаийна социалистически декхараш толамца кхоачашдаьча шурий-товарни ферма коллективна сийна хьастъийлай из байракх.

Ер шу долалуш хиннача колхозхой юкъарча собране хьайбаш лелаедераша тІалйпар лакха декхадеш.

Шу дІадолалуше тІехьа ца тетташ лерриге низаш тІадахийтар ферма коллективо шоеш тІайица декхараш кхоачашдара. ІайІама хьалае хала хиннача шийлача Іен беттанашка дукха къахьийгар ферма хьайбаш лелаераша детта доахан кІал ца хусийташ Іаргардахара. Из бахьан хьалай лерригача Іай беттанашка январе, феврале, хІаьта иштта бІаьстан хьалхарча бетта марте дІадахача шера хинначунна нийсача дукхагІа йоаккхар шура. Соаьа йоаккхаш хиннача 40 килограмм дукхагІа йоаккхаш хІара Іаттагара 790 килограмм шура яьккхар укх шера хьалхарча квартале. Из чодам ше-шегІа хьахиланзар. Цун маІан да социалистически яхьа шерра пропаганда яр. Цу хьакъе дукха болх бу ферма партийни организаце (парторганизаце секретарь В. И. Афанасьева). Хаьннахьа хьайбаш лелаерий собранешка юхи итегаш.

Дукха болх бу коллектива юкъе хьалха латтача доаркай балха гонаш хІаранена «ІайовзийтагІа». Иштта укх шера кхоаьд ферма хьайбаш лелаерий сайренаш йир. Цу сайренашка шоай балха опыт ювцаш къамьлаш дир ферме хьалха латтача доаркаша, къахьегама ветеранаша К. Юлакаевас, Г. Нагумановас, А. Савенко.

Ферма партийни организаце инициативах Каргалински юрта библиотека болхлоша мае ферме дешарий конференци йир «Миштта вІаштІехьаяккха еза яхь» яхача В. И. Ленина балхах. Конференце дакъа лоацаш хиннача моттигерча школа хьехархоша, ферме болх беча специалисташа хьайбаш лелаераша уйпар социалистически яхьа В. И. Ленина боккха лоархІам беш хилар.

Иштта кхетадергдолча тайпара дег чу дуьжаш яхьах йола ленински уйзаш юкъ даьча къамьле ферма къахьегамхой теркам тІаэзар. хІаьта кхы а дикагІа болх бен тІайийна социалистически декхараш кхоачашдара яхь а шегагІа ях йоаржаен, дегаш уралтталир.

ДІадахача ах шера баьча балха итогех цу колхоза ферма коллективна районе хьалхарча мутІарерчарех хилар: ферме яькха ерригача шура 5,418 центнер хилар. ДІадахача шера яьккхачунца шийсийча 210 центнер дукхагІа. Соаьа хьалхарча ах шера йоаккхаш хиннача укх шера 12 процент дукхагІа я деттача доаханера йоаккха шура. Цу ферме хІара Іатто ер шу доладелчаьа ши эзар килограмм шура еннай. Из хул соаьа яьккхачул 145 килограмм дукхагІа. Пачахьалкхенга шура йоахара шера план хІанзале 78 процент кхоачашдьай.

Цу колхоза хьайбаш лелаерий толамий фу къайле я?

Эггара хьалха социалистически декхараш кхоачадара толамаш доахараш къахьегамхой «дошо» кулгаш да. ХІаране хьнар ма кхадеш къовсам лоаттабу коллективни шийи социалистически декхараш кхоачашдара.

Цу ферме бІеннех бан дика лоархаш, хьайбай боахане дукхача шерашка болх беш шоай къахьегама вахар дІаенна ветеранаш. Царех ба коммунист Г. С. Нагуманова. Тхьаь ших шу сеиагІа ха я но ферме болх бу. Дукха дика хІамаш дІалолае карагІайнад цунна ферме: укх шера шийна уллув къахьегача новкъостанса кхайкара дир цо, тІачІоагІдьаьча доахан группашцарча хІара Іаттагара шура яккхера плана Сийлахь-боккхача октябра цІей тІакхоачам кхоачашъе. Массане раьза хиша хьаллаьмар цо дІалолаьлар.

Коллективана езаш цІи йоаккхаш я къаьнара доярка К. Юлаева. Ткъаь шера сеиагІа болх баьй цо доярка йолаш. Шийи пятилетка 1970 шера 1-гІа апреле тІакхоачам кхоачашье дага и из.

КІезига дикаь лацих деттача доахан продуктивность лакхъяра скотникаша. Ферме из болх беш ба Попов Алексей Трофимович, Кальченко Михаил Маркович, Алферов Алексей Павлович. Дукхача хана деп ферме болх беш ба уж. Шоашта тІадиллар дика кхоачашдеш тешаме къахьегамхой ба уж. Заговашка доажалу пар доахан. Бийсана доажалу гІулаш, хІаьта ди яІийха дешача хана Іийне салоІийташ лелалу доахан. Цу лерригено дика торо хулийт продуктивность лакхъе.

Ферме болх беш йолча 24 доаркаш итт ВДНХ дакъа доалараша юкъе хургья, хІаьта иштта ши скотник а.

ХІана колхозе балхаш сихдевна ха я. Доакъар Іалашдеш ба укхаза. Из лоархІамера декхар дика кхоачашдара ерригача резерваехи торонех пайда эц: цхьа эзар гектара тІа шоахь лацерна хьехай, дика пайда яйцаб эрий баьчаш тІаьлича цонех, из дойташ вІашкатох из. ХІанзале 3200 тонн гІожа доакъар тювли яь арІашка хьаллеттад. Царех дукхагІа дар хьайбаши Іадоаккхаргдоача фермашта дІатІаазад. Укх шера 5,5 эзар тонн гІожа доакъар Іалашде лерхІ, из хул планах 122 процент. ХІанзале 1,5 эзар тонн силос еллай.

Дика вІаштІехьбаьккха дІаьху укхаза укх шера доакъар Іалашдара бала. Нах чуэцаш дукха нах юкъеоаш воскресникаш ий. Доакъар Іалашлеча къаьстта хьинаре дакъа доал ферма хьайбаш [illegible].

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара денна кийча еш бІуйеена къахьегаш ба ферма болхлой. Артела хьайбаш лелаераша дика хоахархошта кердача вахарга боал никъ Сийлахь-воккхача Ленина хьахьекхарга, цудухьа цуй юбилей кердача доккхийча толамашца белгалде лаьрхІаш цар.

Е. ФАРНИЕВА,
[illegible]

Джезказган-кхоана

Ах нысача арево эзар квадратни километр хІанз лацаи дьннна дІалоаццаш йолча Джезказгани районе (Казахски ССР) дуьнен тІа эгара дукхагІа цІаста доалла моттиг лелай геологаша. Іаламо Іалашмате боккха цІаста, даш, цинк, догуа, рений, Іалашмате безача маьлера кхы йола элементаш йоаххача рудоносни горизонтий «лоаме» хьабаь йола шийн тайпара «чкъорш дола пирог» мор я из. Из белал хІанз укх сахьате цу мете чакхйоахаш а цІаста лоаладу низ йола завод уллача. Балхане машиновкъа гІолла иха бІаь километр гаьна дІакхухьийташ а я. Укх пятилетке болх бе йолаела езаш йола кърда цІаста рудай шахташ-гиганташа Европе йоккхагІа йола цІаста лалалу завода Джезказгане хьалъеро йиш хулийтаргья деррига джезказгански руда из хьадоаккхача мете чакхдаха.

Цунча нийсса горнометаллургически комбината юкъейихьай сийрда бесаш долча металлургически объекташта проекташ уттаергйоаш йола йоккха институт. Цу тайппара, шига Іилма-проектни комплекс хьаела чакхдаьнад, цун специалисташа Іилман тохкамаш цу комбината гІуллакхаш тоадара, автоматизированни рудникашта, обогатительни металлургически предприятешта проекташ уттаю.

Укх таргаш хана СССР цІаста промышленносте йоккхагІйола цента а хила дІаотаргья Джезказган.

Владимир ОСТРОВСКИЙ.
(АПН).

ЦАРЕХ ТЕШАМ БА

Шоаех шоай къахьегама толамех лаьца дувцара дукха гІера бац «Малгобекнефть» НПУ коммунистически къахьегама сийлен цІи лелеча кхоалагІча промысла кулгалхой. Къахьакъа дукха а аде а шегаргдолаш дика гІулакх да промысла коллективана карагІдьнар.

Пятилетка чакхъяалехьа 134 эзар тонн сийлахь-боккха баьча В. И. Ленин ваь бІаь шу дуззаш хьетІакхачалехьа 130 эзар тоннаш плана сеиагІа «Іаьржа дешу» дакъа социалистически декхараш тІайийнадар промысла коллективо. Ала деза, цхьа дезал санна барт тайна къахьегаш уж сийленца кхоачашдеш хьайоагІа из коллектив. Кхаь шераи 6 беттеи баьча балха итог йича гІадвуга да промысла болхлоша даьха хьекхаш. 1 июле планах доагІачул сеиагІа 134 эзар тонн мехкдаьтта денад хьахьена промыслаь болхлоша. Режим ца теллаеш скважинашка лерригІа болх байтарах, геолого-технически службай болх нийса, боаргагІа лелабарах уж толамаш даха йиш хилар мехкадьттахой.

Ала деза, воккхагІвола инженер К. Матвееви воккхагІвола геолог С. Муталиеви керте латтача геолого-технически службай болхлоша дукха дакъа доац промысла пачхьалкхен задани кхоачашъеча. Шоай йолча торонех бизза пайда а хийбеш дукха геолого-технически мероприятеш балха юкъехухь пар. Цу гІулакхе болх эггача боккхараа сеиагІа къахьегама овсарле а лакхъю, пачхьалкхенна дика пайда бу. Иштта цу тайпара мероприятеш балха юкъеяхьарах дукхьал укх шера дах бетта планал сеиагІа лаьттан чепашкара даьккха «Іаьржа дошув» 68 эзар тонн да. Цул сеиагІа № 818 йола скважина сихагІа болх бе йолайтара шоай низаца 1200 эзар метр нефтепровод хьалайр промысла болхлоша. ХІанз денна буеш 120 тонн мехкадаьтта лу цу скважина. Плана доагІачул сеиагІа да-ма.

В. И. Ленина юбилеи сийна промысле шерра социалистически яхь яьржай. Цу яхье хьалхара моттиг лаьккхай новкъарлерие керте латтача бригада коллективо. Массарех дикагІа хул цу бригада дакъа хьоинхамаш. Промысле хьалхара моттиг яьккхарах шоашта енна ЦІе байракх дІахо йоахача хана а кавара ца алийта гІертаи айдеппача хьажьебет бригада болхлоша. Ах шера плана гаьнна тІеххоачаш а еш, планал сеиагІа 7 эзар сеиагІа тонн мехкадьтта даьккхад бригада. ХІаьта хьадоаккхача тонн мехкадьттага дІабода мах массанахьарчул лоагІа ба.

ВоккхагІволча оператора И. Куюсина, оператора Д. Дейбашева нийсен. йоагІача режимаи болх байт скважинашка. Цо производственни задани кхоачашъяра юкъ юкъе йоалийтац.

Укхо дикагІа, ше вогІа бу ала йиш йоацаш шхьатарра дика болх бу мастераш А. Трегубов, С. Гекаев, В. Мамцев керте латтача бригадаша.

Мастераша М. Моцихова, И. Баденикова кулгалдеча бригадаша тІехкика ремонт ю кІоаргагоасени скважиной лаьттан хІаларча оборудоване. СоенагІа дукха хІама ца эцаш цаІ ах норма йоаккх царех бригадо. Цхьа скважина графиках йоагІача хана дукха хьалхагІа ремонт я яь юха болх бе йолайолийт цу говзача «цхьараша». Технически бокъонех 160 дийнахь шера ца безача 212 дийнахь болх бу пар ремонт яьча скважина. Ремонт тІехдика яь хилар да из. Скважинашка болх дикагІа бича хьадоаккха мехкадьтта дукхагІа хуль пунга хьежа къахьегама овсарле а лакху. Шийи торонашкьах дика кеззача 3 промысла коллективо шоллагІча ах шера планал доагІачул сеиагІа 14 эзар тонн мехкадьтта дакъа доаш денад. ХІаьта цул доаш къахьегаш толамаш гуш да.

Я. МАМЕДОВ.

ТХОГА ЯЗДУ

ЦУН СИЙ ДУ КОЛЛЕКТИВО

Сунженски леспромхозе лесовоза тIа болх беш волча депутата Слесарев Петр Григорьевича дика сий ду коллективо. Масса а хана дика къахьегарна, план кхочашъярна, из дуккъаза а Орджоникидзевски станични совета депутаталла хийржар. Шийна тIадилла моллагIа а декхар ханнахьа кхочашду цо. Петр Григорьевича парте Сунженски райкома, леспромхоза партийни бюро член ва. Петр Григорьевич дика общественник хилла а ца Iеш — передовик ва. Дика толамаш баьхьал цо дIадахача 1968 шера, хьу кхоьхьара план 120 процент кхочашйир, хIаьта укх шера июнь бетта план 164 процент кхочашьеш къахьийгад цо.

В. И. Ленин вал 100 шу дизара сийна ше тIаийна декхараш ханал хьалха кхочашде шийн махулла къахьегаш ва Слесарев Петр Григорьевич.

Т. ХАШИЕВ.

Телефонистка

Дешарех хьалха йоагIаш яр Нура. Классера бараш санна, ерригача школа дукха езаш яц общественни вахаре кIаьл ца луш хьинаре лакъа лоаш хиларах.

Къаьстта физика дукхаезаш йола комсомолка леша йодаш а цIайоагIаш а телефонни станце йолар. Наушникаш лергах а аха хийна багIача телефонисткашка хьежаш хулар из. Цар говзал мерзъелар Нурийна. ЙоIа чIоагIо йир телефонистка хила. Школа кхетамна чакх а яьккха телефонни станце болх бе ера Нура. Опыт йолча телефонисткаша шоай профессе къайленаш дIайовзийтар техникаца йоккъа безам болча йоIа.

ТIаIеттIа къахьегаш баьлар кхо бутт. Экзаменаш тIехдика дIаелар.

ХIанз ер ворхIагIа шу маьйНурас телефонисткалла болх бу. КIаьл ца луш а дукхабезаш а кхочашбу цо из. Цунна еннай массоех Сийлен грамота, юртарча даха чIоагIо еза цо.

Шийн профессиональни говзал яим лакхьеш къайоагIа хьинар дола кхалсаг. Эггара лакхагIа я цунна енна разряд. Шийн говзалах къонабарийн дIаккетабу.

Абонентий хьашташ сиха а тIехдика а кхочашдеш йолча Нурас хьинаре дакъа лоаш Урус-Мартана АТС общественни вахаре. Из комсомольски организаце секретарь я. ХIаьта цига болх беш беррига хIана бац аьнна комсомольцаш ба. Уж беррига дика гIулакхаш кхочашде оарцагIбоах комсомольски вожака.

Я. ЦУЕВ.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

В. И. Ленин вал бIаь шу дузача денна сийна тIаийна декхараш кхочашдаре хьинар ца кхоеш къахьет Али-Юртовски кIоарга тохкама бурув деттача контора коллективо. Къаьстта дика болх бу мастера Петров Василе кулгалдеча бригада. Эльдарово яхача пхи километр кIоаргал долча № 76 йолча скважине 3938 метр бурув а тохаш укх деношка ворхI бетта план кхочашьйой бригада болхлоша. ХIанз шоллагIча ах шера чотах къахьегаш а барт тайна коллектива. Къаьстта дика болх бу ленински къахьегачо вахте латтача бурувдеттачо Гиниев Хасс, бурув деттачуя гIоьнчаша Маркин Михайла, Джандаров Абдула, кхычар.

М. ЛЕВИН.

ХЬИНАР АЙДЕННА

ДIадахача шера дика къахьийгар тха хьайбаш леладераша. Планах 1850 килограмм аккха езача хIара беттача Iаттагара 2150 килограмм шура яьккхар.

В. И. Ленина 100 шу дузача денна шерра социалистически дов а йоаржаь оаха даьрхIад укх шера хIара беттача Iаттагара 2200 килограмм шура яккха, планал совгIа паччахьалкхенга 260 центнер шура йоахка.

Тха ферма дукха йоккха яц — бетташ 154 етт ба. ТIаийна социалистически декхараш кхочашдара къоасам боаржабаьбер керда шу доладенначо хьалхарча денош ваха. Колхоза кхаш лелаераша шортта доакъар кийчдар бахьан тха аьттув хилар общественни баьхам сиха дегIаболабаре дукха тIулакхаш кхочашде. Тха фермашка 7 эзар тонн тайп-тайпара моша доакъар, 50 тонн свекла я. Цул совгIа Iаьна замалаь хIара бежана оаха лора 3 килограмм силос, концентрированни доакъар. Иштта дика кийчъьяр хьайбаш Iаттарадоаьа помещенеш а. ХIаьта цу лерригах хьаьхинна гуш ва. Хьалхарча квартала хьайбаш лелаераша эггара халагIа лоархIаш яле а цу квартале планал совгIа паччахьалкхенга тха йоаха дIантIехьдьалар 80 центнер шура.

Лагеранна додаш, хьайбаш кхаба тхона хьожайир шоллагIа юв культураш дIаьийна 15 гектар. Цхьабакъда оаха кхетадора баьцаш йолча кхаш тIа хьайбаш доажадеш хиача, шура лакхарга дIалодар лакхлуш хилар. Цудухьа оаха лехар шортта буц йолл лоаман даьтIенаш. Май бутт чакхболлаш цига хьа дIалигар доьзам. Участкаш эггара дикагIа яраш лехар. Из бахьан тха йиш хилар шурий хIара центнерга дIалодар дика дохе. Цхьаболча доаркаша цхьон бетта хIара беттача Iаттагара яьккхаб 300—350 килограмм шура.

ХIанз шура дукхагIа дикъар керттерча бахьанех цаI да скотникаша шоай болх лерттIа вIаштIехьбаьккха хилар. Цу доархIамерча балха шоай тIулахх дика довзаш бола, шоашта тIадилар бехктокхамна кхочашдеш бола нах мара хьовзабац. Дукхача хана дена дика къахьегаш ба скотникаш Ялиев Саьаудин, Тепсуркаев Iабдул.

Тха ферме дукха ба йоккха опыт йола, тIех дика къахьега доаркаш. Даим тIехьан тIаухийт доаркаша доахан продуктивность лакхъяра. Йоахача толамашка къаьстта белгальбийнай Бекетова Антонина, Соседская Надежда, Исаева Уэена. Шоай опыт шерра дIайовзийт говзачI доаркаша. Дукха ха яц Юсупова Малика ферме болх бе ена. Опыт йолча доаркаша дIайовзийтар йоIа шоай профессе къайленаш. Къахьегамна безаш болча Маликас лоацца хана карадерзайир из сийдела професси. ХIанз шийна тIачIоагIдаьча доахангара денна бийсанен 120 — 130 килограмм шура йоакх. Иштта дика толамаш доал къонача доаркаша Дохаевас, Г. Хадиевас, А. Бекетовас.

Iаьсанта гIулакх дела тIаьилдал дукхача хана дена доахан доажадеш хиннача Н. Компанийцана. Из ферме веча дика хуьпалеэар гIулакх. Цо деладу Iаьсий дика дегIаух, моттиг нийсдаш уж довш.

Тха ферма доаркаьнта, скотникашта юкъе шерра социалистически дов яьржай. Цул итогаш хIара денна дIайовзийт ферма учетчика М. Ярмакова. Дика белгалбаьккхарча хьалхе доал доаркашта карагIдаьнначо хьехамий бюллетень.

ТолашагIболча доаркашта карара кара тела вымпелаш хIара кварталах ахчан премеш тел. Цул совгIа шу чакхдолаш кхы тIа а ала шийлу хьайбаш лелаераша.

Iа тIакхача тоъал ха я, хIаьта а хIаналехьа ремонт дьй хьайбаш Iангарадоахаргдолча помещенешта.

Тха ферма коллективо дIадахача ах шера планал совгIа 120 центнер шура яьккхай. Паччахьалкхенга шура йохкара шера план 1 декабрь тIакхоачалкхочашье лерхI оаха. Шеко яц из лекхае оаха тIехкхоачашлергхиларех.

А.-Х. МУТИЕВ,
МалгIабека района «Кавказ» яхача колхоза № 3 йолча шурий-товарни ферма заведующи.

КЪАХЬЕГАМЦАРА БЕЗАМ СОВВУВЛ

Сатосача дена са довлуш оагIаш дац Малгобечни района «Озерный» яхача совхоза кхашка моторий тата. Бехктокхаме денош да хIаьнардараш мотбоахаш къахьегамхошта. Цудухьа шоай хьинар кхо ца деш тIатеIIа болх беш ба уж.

ХIанале совхозе хьекха а оарда а баьннаб 90 гектара тIа йийна хинна горох. 1575 гектарах 896 гектара тIара гураь дIаьийна кIа. Ала деза цох 215 гектара тIара дар хьакхари ардари къаьста а делаш чуйнца хилар, хIаьта дIахо хьакхари ардари хьаьш а делаш чуйнаш да из.

Аврла даьнна кIа Артемовски элеваторе дIасаш шIс автомашина я. ХIанале 450 тонн гартта алат дIаденнад боахане. 17 июне болабелар оха отделене механизатораш ЖРС-4,9 марка йолча косилкашца хьакхари ардари къаьста долаш 100 гектара тIара фуна лаьрхIа рожь чуэца. ХIанзале хьакха баьннаб из.

Цхьайтта комбайн я совхозе групповой хьисапе ялат чуэцаш. ХIаьта хIара шин комбайна тIачIоагIъяьй цхьанна ЗИЛ-130 марках йоза 4,5 тонн чукоша автомашина.

Ялат чуэцаш йолхача комбайнашта тIехьа диса ча гуллеш пхеъ вах аргIаш деш я лаьрхIа хьайбашта доакъар Iаланадеш йола бригада. Цунга я 2 троссени волокушца ча гулдеш йоза 4 трактор, шиъ аргIашта ча тIаэтташ йола агрегат. ХIаьта аргIаш деш ва ялх болхло.

Ча гулдаь мукъадаьнна даьтта охаш йиъ трактор я. Шин сменагIа болх бу цар. ХIанзале цар аьхад 404 гектар даьтта. Цига хIанзале 54 гектара тIа доакъара лаьрхIа хьажкIаш дIайийнай.

Дика вIаштIехьдаьккхад совхозе кхаш лелаярий къахьегамцара безам совбаккхара гIулакх а.

Масала хIара дийнахь сарахь болх чакхбаьккхачул тIехьагIа хьалхайо бригаденча станс Це байрахк. Из айю бригаде цу дийнахьа эггара дикагIа балха хьокхам баьккхачун сийна. Массехказа айаьб байрахк комбайнерий С. Халитовай М. Юсуповай сийна. Шоай дийнахьара норма кIеззигагIа яле а 150 процент кхоачаш на еш цIабоолхаш уж. Цул совгIа дийнахь эггара дикагIа болх баьча комбайнера, трактористо, шофера луш я ахча кара тела цIе вымпах.

Хьунахьи чуэцара совхоза къахьегамхошта повкъостал де кхыча йоахамашкара баьхнача шоферашта дика общежити я. ХIаьта болх баь а баьнц мукъа ха йолча хана долаш да кхаш аладечарна деша тайп-тайпара керда газеташ, журналаш, цул совгIа зIамнта яле а шоай библиотека а я стане.

ХIара денна совхозерча механизатораша делкъийнен, хIаьта тIабаьхкача шоферашта кхаллеж кийчлеш да чаж бола даа хIама. Ала деза совхоза администрацие сонамах кхашка дика къахьегачарна ахчан премеш луш хилар.

Укх деношка беррига хьунахьам чуйида довза хага да тхо.

В. СУЛЕЙМАНОВ,
«Озерный» яхача совхоза цхьоалагIча отделене управляющи.

Дукха ха я Шипнов Олега Грозненски химически комбината полиэтилен арахецача цеха болх бу. Олега болх беча смена полиэтилен арахецара яьржача яхье вIаштта кхоаза хьалхара моттиг яьккхай. Укх деношка биззача низаца болх беш я цех. Цеха болхлоша арахийна продукци лакха хикал йолаш хул.

Къаьстта белгалваьннав воккхагIволла оператор Шипнов Олег. Балхах дика кхетача Олега тIехкхоачашъю норма. Цунгара хьехам а ийбеш къахьет цеха болхлоша.

СУРТА ТIА: Грозненски химически комбината воккхагIвола аппаратчик Шипнов Олег болх беш вола.

С. Хугаева тексти сурта.

БОЛХ ДИККА ТОАБЕННАБ

ДIадахача шеранна массаза а тIехьаоаьча предприятей списка юкъе яр «Чечингушсельстрой» треста лыпкабетона изделей конструкций завода коллектив. Дукхача хана дена лыпкабетона конструкцей заводiашка болх беш хьавоагIа йоккха опыт йола Лемешко Николай Кондратьевич хьожавир цига директоралла, хIаьта лыпкабетона изделей керттерча цехе начальникалла балха хьожавир иштта цу балха тIа йоккха опыт йола П. С. Кашпуренко.

— Хьалхарча деношка тхона хьалхашка эттар во сурт дар, — яхаш, дуйц цар. Дукха дар автоматизацин механизацин е йиш йола хала балхаш кулгашца деш. Из бахьан долаш къахьегама овсарле чIоагIа леза яр. Дукха моттигаш нийсдора цах балда хьа па ухаш прогулаш еш, балхара хьалха дIаухаш е балха хьабаха тIехьабуаш, корта бохабу малараш мелаш. Уж сацна доле кхоачамбоаларан кхы дукха а нийслора. Бета балха учет лелаешар, Цудухьа ритмично дIабоалар завода коллектива болх. Бетт-бетта кхоачамьянар паччахьалкхен план.

Завода балха хьожабаьча кердача кулгалхоша завода партийни, профсоюзни организацешца цхьана бола тоабара йоаь мероприятеш белгал а яьха, кхоачашье йолайир. Каст-каста дагабуьлар уж дуккхача хана дена цига къахьегача йоккха опыт йолча болхлошца. Царна еча беседех дика пайда яьбора. Цул совгIа лоархIамерча, бехктокхамерча участкашка балха хьожабир коммунисташ, лакха квалификаци йола болхлой. ХIара дийнахь баьла балха итогаш е яьлар завода коллектив. СменагIа болхлоша даьккха ала мелах дIахоийташ деннена дIахаздора завода кол дагIача доска тIа. ЦIенхаштта къоасам доаттабора къахьегама а производствена а дисциплина телхаерашца. Прогулаш ераша, корта бохабу малараш мелараш ца.

Иштта болх вIаштIехьбаьккхарах дика тоабелар завода коллектива болх. Ритмично болх бе болаелар из. Лакхлелар болхлой алаш, къахьегама овсарле. Дика кIеззигагIа хилар балхара дIа-юлла буалаш хьуналу болхлой.

Къахьегам кхетамца вIаштIехьбаьккхара деншан къоастадарах совгIа, дукха балхаш даьл завода коллективо къахьегама овсарле лакхъяра тIаерзаь мероприятеш чакхйоахаш а. Завода цехашкарча дукхача оборудованеца реконструкци йир. Цох чIоагIа пайда баьлар завода. Чура хIара йолча плиташта формовка яра йолча оборудованеца реконструкция ярах лыпкабетона изделей цеха коллектива къахьегама овсарле 10—15 процент лаккъелар, болхлой хьалаш дикка аттача даьлар. ВIашагIа ела болх бе йолаелла тай шиъ формашка автоматически бетон Iоюоассаеш йола ше лела тележка. Хьаькха дIаяхача хана из хала болх кулгашца бора бетонщикаша. Цудухьа чIоагIа лоха яр цу участкера къахьегама овсарле. ХIанз из кердалар производствена юкъедахьачул тIехьагIа массехаза лакхъенай цигара къахьегама овсарле, кхычахьа балха вахийтиш йолаш мукъадаьннав массеха болхло. Цу мероприятеша паччахьалкхенна эзараш сомаш пайда баьб.

ДIадахача шерашка пустотни плиталкара арматура юхьигаш ледабора электродашца. ХIара дийнахьа бvеа дIабоалхар уж 115—120. Из гIулакх чIоагIа Iаткъар арахецача продукцега дIабодача маьха, паччахьалкхенна дукха зоа дора. Цига а кхачар творчески къахьегачо уйла. Из лоархIаме болх кхоачашбора механически электролпатания арматура чадергIола керда установка детайир. Цо а чIоагIа пайда бир паччахьалкхенна.

ХIанз заводе болх бе йолайийташ я лыпкабетона плиташта армированни яра лаьрхIа ПНС яха керда установка. Цу мероприяте торо хулийтаргья бетта 12 тонн материалаш яхе.

ХIаьта маркхала бетона отделенерча маркхал кегабеча кхаь установкашта автоматизаци еъ. Цудухьа яьлха лехьа йоаш хилла цемент, жетIа, гIум дикки кIезигьеннай.

Къахьегама овсарле лакхъярах кхоачамбаь Iад завода коллектив. Цо дукха мероприятеш чакхйоах арахецача продукце дикал лакхъяра тIаерзаь а. Дуккъача шерашка лыпкабетона изделей плиташта вибраци еча хана цу юкъера деталаш шоаш яла сзача моттигашкара дIа-юха юлар бахьан долаш продукцена юкъе брак нийслора. ХIанз уж тайпара кхоачамбоацараш на нийсдалийтара фиксатораш оттаяй цига. Цудухьа укх шера арахеца продукци дика мера хилац, дIабахача ялх бетта цхьаьккха рекламаци еаяц арахийцача продукцена юкъе брак а аьнна.

Уж лерттагарш производствена юкъехьухьача завода коллективо дика вIашдIоаьбелашхаб шийн болх. ХIара дийнахь смена баьча балха итогаш ю, дакха къахьегама толамаши кхоана кхоачашде деннаш хьалхашка латта декхараш дIаязду вахтове журнала тIа. Сменни мастераша, бригадираша шоашта хьалхашка латта декхараш дIадовзийт массаболча болхлошта. КIира чакх мадаьллачул тIехьа завода мастераша, бригадираша вIашагIа а кхийтте юш кIира баьча балха итогаш, тIаргIача кIирана кхоачашде деза балхаши балха тIа нийсдена кхоачамбоацараш дIадахара чакхъяха мероприятеш белгалйоах. ХIара дийнахь шоаш даьккха алаш мелла болхлошта дIахоийташ из дIаязду заводе хьайийча доккъача доска тIа. Иштта болх вIаштIехьбаьккхарах хIара смено дийнахь ю 30—32 пустотни вдигаш 15 ПКЖ яха плиташ. Из хул плана лаьрхIачул дукха дукхагIа.

Завода массаболча цехашка вIашагIъехнай комплексни бригадаш. В. И. Ленин вал бIаь шу дузача денна къахьегама совгIат кийчдара яхье яьннача бригадаша даьхача толамий хан-ханнахье итогаш ю. Хьалхара моттиг яьккха бригада дIайовзийташ каст-каста «Молния» яха листок арахец. Даьхача толамий итогаш еча хана, балха опыт юаш, из массанена дIайовзийт.

Лакха белгальяьха мероприятеш чакхъяхарах тоабеннаб завода коллектива болх. Укх шера цхьа бутт дIабахийташ цо бетта плана тIехкхоачаш на еш. Ялх бетта планах лаьрхIачул совгIа реализаци яь продукци 28 эзар сома мах я, хIаьта планал совгIа арахийца товарни продукци 48 эзар сом мах болаш я. ХIаналехьа дукха хIама ца эшаш кхоачашъяьй завода болхлоша ворхI бетта товарни продукци арахецара плана. Уж къахьегама толамаш доахача къаьстта дика болх барца белгалбаьнна ба бетонщикаш ин. Тайсумов, Яхьяев, Алвистона арматурщик вож. Аполенов, кхыбараш. Цар хIара сменагIа нормаш 140—150 процент кхоачаш ю.

Б. КОСТОЕВ.

Сурта тIа: болх беш ва бетонщик И. Тайсумов.

И. Панева сурт.

ЭЛЕКТРОСТАНЦИ-ДОМНА

Череповецки металлургически заводерча кхоалагIча домно металлаца наисса 100 эзар саг вахача города сердал хIара тоъаргйола дергIа электроэнерги а тел.

Чура че 2 эзар кубометр йолча цу пишка чу руда лоаладеча хана хIара минута миллиона дикъагIяя даьхъал совгIа кубометр газ хьахул 2—3 атмосфер давлени а йолаш. ХьалхагIа аьхха йIсахал яккхара мара пайда эшацар доменни газех. Цу хана къаьстта шоай тайпарча устройствай — дросселей повкъосталца цул давлени а еш, цул тIехьагIа турбопроводашка гIолле котельней пишкашка ухийтар из.

Соахка домне оттаяьй Свердловски турбозаводо хьаьь 8000 киловатт низ болаш йола газаи утилизационни турбина (ГУБТ-8). Давлени а еш домне лаккъерча даьгъа чура яьлха газ хIана цIенйо, йоагIъю, 100 градус температурата кхоачаш йIоахью, хIаьта цул тIехьагIа турбина пескаш тIа йохийт. Шийн болх баь яьнна, хьалхагIа санна давлени лоаьенна йола газ котельней пишкашка йоагIаю.

Череповецки металлургически заводерча № 3 йолча электростанце хIанзле а 31 миллионал совгIа киловатт-сахьат электроэнерги яьккхай, 100 эзар совгIа сом ахча кхоадаь.

Свердловски турбомоторни заводо хьае йоаланьй 12 эзар киловатт низ а болаш йола газони утилизационни турбинаш. Уж оттаергья йоккхийча домнашка, цу дIаьгъе чура че 2700 кубометр а йолаш йолча Череповецки Кривой Роге хьалхьярашка а. Укх тарггарча яхе шера цу тайпара турбинаш оттае лерхI механ ерригача йоккхийча домнашка.

Игорь ТВЕРСКОВ,
АПН корреспондент.

КУБАНСКИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН

Укх деношка Кубански паччахьалкхен университета приемни комиссега заявленеш хьачуеташ болча дукхача кагийча нахан мехкараштен цхьа шу даьннача тIехьагIа цуз йистехьхарах йола дипломаш дургья.

Кубански университет хьаелар — края культурни вахаре йоккха событи. Университето арахепаргба къахьегама экономиках, промышленноста планированех, экономически кибернетиках, правоведенех, романо-германски меттаех литературахи, эрсий меттаехи литературахи, математиках, физиках, историех, химех, знаней кхыча разделех бола специалисташ.

Города цхьан районе хьаеш я Кубански университета бIаргча цхьа архитектурни ансамбль. Хьалъеш латт дешара-лабораторни корпусаш, профессорско-преподавательски составаи студенташтен лаьрхIа чуIеча цIеной городок. Iаьжача йорда йисте Лермонтово яхача курортни поселке хьаехаш кийчъеш я садеIа база.

(ТАСС корр.).

Керда декхараш тIаийцад

Укх деношка город Грознерча В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце хилар Нохч-ГIалгIайча мехкдаьтта чакхдоахачеи химически промышленноста предприятей болхлой профсоюзни боахама актива собрани. Цига йийцар ах шера предприятей коллективаша даьхача толамий итогаш, дьехар В. И. Ленин вал бIаь шу дузача денна сийлени вакъьбехара тIаийца социалистически декхараш мишта кхочашду. Цу денах хьэца доклад йир «Грознефтехимзаводаш» объединене начальника Г. Ф. Пальчикова. Цо дийцар яхье баьннача мехкдаьтта чакхдоахараша, химикаша доахача къахьегама тохнех, технологически оборудоване балха овсарле мишта лакхъю.

Объединене коллективо продукциеа реализаци яра ах шера план 101,3 процент кхочашъяь. [illegible] дуктаи, фенол, синтетически спирт эзараш сомий мах я.

Объединене предприятеше юкъе яьржача социалистически яхье хьалкара моттиг делаю СССР-а Министрий Советеи ВЦСПС-и карара кара тела ЦIе байрахк лелаеча Грозненски химически комбината коллективо. Московски техника вож. Ниникаевас дIайоэаьь злициатива хьал а дахна 1970-ча шера 21—22-ча апреле кхоаьча бедала чотеа къахьега лерхI цо.

Хьаяха латташ я А. Шерипова цIерагIа йола Грозненски Нефтемасловоэаь. Цо ялх бетта планал совгIа арахийца мехкдаьтта продукции бIаьш эзараш сомий мах я. Планированни экономически стимулированни кердача системагIа болх беча предприятей коллективо белгал мел яьха организационно-технически мероприятеш кхоачашъяра чIоагIа къоасам лоаттабу болхлоша. Рентабельноста боарам, лакхбинаб, хьахиннай экономически материальни стимулированни [illegible] фондаш.

Докладчика белгалдаьккхар объединене чуйоагIача ерригача предприятешка Автогенно-Карбидни заводатаре дIакхиаха продукцена реализаци яра ах шера план кхоачашъяь хилар. Хьалха латтача предприятешта юкъе ялай Производствени - товарни контора коллектив а.

Иштта дикка къахьегама толамаш доахача объединене коллектива юкъе дика болх барца белгалбаьнна ба химически комбината смена мастер вож. Софонов, Нефтемасловозаь воккхагIвола оператор вож. Нияовски, Производствено - товарни контора слесарь Доциев, кхы дукха бараш.

Доаха къахьегама толамаш дIадаьлла, тIаийцада социалистически декхараш кхочашдеш хилар белгалдаьккхар докладчика. Мехкдаьтта чакхдоахараша шоай плана кхоачашъяьй а, «Грознефтехимремстрой» трестий коллективаша пайнах хьале хиле 15 эзар квадратни метр цIенех хьалдьараш 1964 квадратни метр мара из. Эсала лела бытови помещенеш, берий бешанаш хьалъяра болх а.

Шийн хьалхье чакхдоалаш дIахо йодача хена хьалхашка латта декхараш дIадовзийтар активе дакъе лоацараша вож. Пальчикова. СихагIа хьалъе яха ела газофракционирующи установка, внеплощадочни канализаци, кхыйола объекташ.

Премешка хьалхара къамаьл дир Грозненски мехкдаьтта мекхоахача завода оператора вож. Объедкова. В. И. Ленина цIерагIча завода коллективо къаьстта дика къахьег укх шера, — яьхар цо. Продукцена реализаци яра ялх бетта план 103 процент кхоачашъяьй завода болхлоша. Телкаца кхоачашду хьалхашка латта социалистически декхараш а.

СихагIа керда производствени мощностеш шерье езаш хиларах лаьце дийцар Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора вож. Иванова. Уж балхаш ясале ду гIишлоенъераша. Объединенегаьхара дола чубахе цIенош хьалдара кIезига повкъостал дешара белгалдаьккхар цо.

ЧIоагIа кIоарга чулоацам бола дар «Нефтехимдалчесть» завода партийни организаце секретаря вож. Ворошова даь къамаьл. Завода кулгалхоша, партийни, профсоюзни, организацеша болх дика вIаштIехьбаьккхарах Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай предприятено. Продукцена реализаци яра ах шера план 104,8 процент кхочашъяьь, хIаьта паччахьалкхена пайда бара задании 112,8 процентах кхоачашъяь.

Объединене нормативно - технически станце Iалаш лерре тIа нийнъегам вIаштIехьбаккхара отделена начальника вож. Орехова дийцар къахьегам Iалаш лерре тIа вIаштIехьбаккхара гIулакх мишта латт. Укх тIеххьарча шера кийчъяьй 171 мероприяти, царех 40 процент производстве юкъейихьай. Цар дикка тоалаьй балха хьалаш, лакхъяьй къахьегама овсарле. Иштта премешка къамаьл дир химически комбината цеха начальника вож. Вяева, объединене АТК парторганизаце секретаря вож. Храмова, кхы дукхабий а.

Собрани чакхйоалийта хана профсоюзни боахама активо дакъе лоацаш хийнараша массане раьза а ела тIаийцир керда социалистически декхараш. Планал совгIа арахеца лерI массехк миллион сома маьха продукци. Къахьегама овсарле 2,5 процент лакхъергья. Нах баха цIенош ханнахье хьалдьаргда, хьалъергья 280 моттиг йола берий беш-ясли, кхыйола объекташ.

С. ЧУХАРЕНКО.

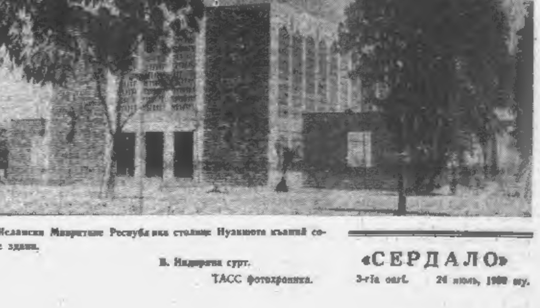

Исламски Мавритание Республика столице Нуакшоте къаьмий собрание здани.

В. Надирова сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

США. Дахкъаза нийсдениах цхьан хена Америка шоай долалхьа хиннарий тIехьений ваьхар. Цхьан йистте дIатоIабаь боахкабу американски индейнаш миска бах. Унзареча хьалашка бахаш тIа-тIа дукхагIа бовш хоачалуш ба уж меца хилар, медицински гIулакх ца хилар, лаьтта ца тоъар бахьан долаш. Цар берал шоаза дукхагIа доа американций берал. Индейнаша бахаш йрашка за 40 шерал тIех хилац нагахьа.

СУРТА ТIА: шоана гучче тайпа е Аризона штата къылбаседа-малхбоалехьарча даькъа тIарча навахо яхача племенех болча индийски дезала миска фусам.

ТАСС фотохроника.

КОСМОНАВТАШ ЮХА ЦIАБОАГIА

НЬЮ ЙОРК, 22 июль. (ТАСС). «Аполлон-11» яха космически кема лаьтта юха цIадоагIаш да.

Бийсанна московски хенах 00.35 минут яьлча космонавташ Н. Армстронга Э. Олдрини чубола бетта кабина гIотташ долча лагIа М. Коллинс чуххиннача керттерча блокаю дIеттаIа а хетта, бетте гонахьарча орбита тIа даьккхал.

Уж вIашагIхеттачул тIехьагIа бетта кабина гIотташ долча лагIа экипажо кабине командий отсекера цига хьачухкийтар бетта тIара дом дIабаккхара низагIа вентиляци яра йола кислород. Космонавтий скафандраш тIара, бетта породай образецаш чуйолча контейнераш тIара, лаьтта цIада дезача кхыча предметаш тIера бетта дом дIабаккхара Коллинса люке гIола Армстронгага дIиелар пылесос.

Цул тIехьагIа Армстронги Олдрини чуннахьа гIолла дIачубоалача моттиге гIолла керттерча блоке дIачубахар, цул тIехьагIа бетте кабина гIотташ дола лагIа дIахъоестадир.

Керттерча блоке шоаш хIана Iохоша йиш йолаш хилар чIоагIа раьза а болаш белгалдаьккхар Армстронги Олдрини (бетта кабине уж массаза а урылатта безаш хилар, креслаш оттаяь кабина ел ца яр лухьа).

«Аполлон-11» бетта гуш йоалача озгIонце долча кена. тахан московски хенах 7 сахьати 56 минути яьлча лаьттара енвачa бекъолах космонавташа 149 секунде болх бейтар маршеви двигателага, цо торо хилийтар кема лаьттангахьа доагIаргдолча траекторе тIа даккха.

Тахан Iуйрийна 10 сахьатa селаIа лаьрхIал космонавташа. Тховсара бийсанна лаьтта юха цIебаккхара хьалхара коррекци ергья.

Бетте кабина гIотташ дола лагIа бетта тIера хьалгIеттача денз космонавташ карантине хургба, уж карантине хилийта лаьрхIад 21 дени бусн. 12-ча августага кхаччалца. Олдрина хоам ма барра, бетта грунтий цхьайола образецаш цунна хетачох тIунал йолаш я.

24-ча июле московски хенах 19 сахьати 51 минути яьлча «Аполлон-11» Тихий океане тIа Iадосса дезаш да.

ВАШИНГТОНЕ БАЬ СОЦАМ

ВАШИНГТОН, 22 июль. (ТАСС). США пачхьалкхен департамента дIахайкхийр 23-ча июле дека КНР-ца торговли лелаярахи цига вах ехарахи хинна ограниченеш дIаяхар.

Пачхьалкхен департамента викала Макклоске хоам бир дезаш аралха хIебаха болча США гражданашта, американски туристашта КНР хьалаь товараш ийде бокъо ялорах. Цо иштта хоам бир 6 категорех болча американцашта, цу даькъе конгресса членашта, журналисташта, хьехархошта, студенташта, аспиранташта опыт дIа-юха ялара програмка Iалашхеш, лорашта. Цо хIаога викалашта Китай баха бокъо ялорах.

Укх гIеххьарча тяъаь шера США КНР-ца товаре яра ца хинна керда навкъаш хьадийллар, аьлар Макклоске.

Цо аьлар, цу тайпарча гIулакхаша хьадьаях США-ей Китаей юкъера гIулакхаш дегIадоалалара «дикагIа хьалаш хилийта Никсона администрации тIаккхуш хилар».

Агрессораш совцаш бац

ХАНОЙ, 22 июль. (ТАСС). Вьетнаме американски империалисташа леладу тIеман зуламаш тохнича комисса бечa хоамо тIа белгал ма доаккхара, ДРВ суверенитети американски тоаха а ер. вьетнамски халкъа лелорги зуламаш а даш США-с тIа-тIа чIоагIагIа тIом бу Нъулбахьарча Вьетнама.

Июла хьалхарча ах бетта вьетнамски провинцешта, ишта Виньлинь яхача районна тIом беш хиннай пилоташ тIабенийн тIабоацаш бола США 620 самолет, яхаш дуац комисса ... тIа. 19-ча параллелагара демилитаризованни зонега кхаччалца американски самолеташ ... бомбаш чу ... дукха моттигаш белгальдаьхай комисса. иштта моттигаш хиннай Виньлинь яхача районна ... тIерах демилитаризованни зона нъулбехьарча чуртерех йоинхий тохаш отташ.

СУДАНЕРА ТИЙШАБОЛХ ГУЧАБАЬККХАБ

ХАРТУМ. Укхаза пачхьалкхен переворот е гIийртача наькъа тийша болх гучабаьккхаб. Цох лаьца хоам бир укхаза хиннача пресс-конференце Судана революционни Совета члена майора Хашем-аль-Атта. Цо аьлар, тийша болх бе гIийртачарна юкъелхай судански реакционерий группа. Тийша болх бе гIийрташ — тIема группа, граждански вах, — хийца а лийца суде дIабеннаб.

Пресс-конференце къамаьла даьча чурча гIулакхий министра Харун Хамавалла аьлар, судански реакце новкъосталла империалисташа беррига ала тIабахийтаб кердача судански пачхьалкхенга толамца болх ца байтара. Империализмаса чурча реакценех дагардар кхоачаш ца хилийтара Судана халкъ ... хилара тIаьхьийхар министра. (ТАСС).

Мартин Лютера Кинга воша кхалхарах

НЬЮ-ЙОРК. США негритянски болам ветара хьалха дIаболадаьчарех ваI вола 38 шу даьнна священник Уильям Кинг 21-ча июле Атлантерча бассейна ки чура веняа ухлаш коравала.

Уильям Кинг — шу хьалха Мемфисе расиста вийнача. Мартин Лютера Кинга ванас ваь воша ва. Американски неграша йиза гражданской бекъонаш лаийтора шийн воккхагIволча вошас дIаболабаь болам хьал а лаьна, дIахе хьош вар из. Мартин Лютер Кинг вийначул тIехьагIа шийн вошас цIашагIъеллача «Къулбехьарча христиански кулгалхой конференци» яхача организаце кулгалхоех цаI вар из.

(ТАСС).

Шийтта шу да Сунженски районна № 1 йолча Карабулакски юкъерча школе хьехархо волаш Лысенко Николай Васильевича болх бу. Шийн гIулакх дика довзаш, йоккха опыт йола хьехархо ва из. Хlара бера оамал къеастаса дика кхетам лу цо царна. Къахьегама урокаш чIоагIа сакъердамех берий теркам тIаозаш хул. Ха ца къовсаш къахьегамцара берий безам сонбаккхара бокъха теркам тIабохийт Николай Васильевича. Шоаш хIамаш хьае Iомабу.

Берам къахьегам безаш кхебара боккхача доархIане да дика вIаштIехьъяьха мастерскеш хилар. Цу чу беранта йола станокаш, эрригa инвентарь, уж кара минта деле езa Iомалу.

Лысенкос кулгалдеш цу школе вIашагIъехкай районе игтара дикагIа йола мастерскеш. Цу чу йолаш а дукхагIа эшаш йола станокаш, хиланза ергйаша оборудовани.

Дукха низ тIабохийт Николай Васильевича шоаш леш дола хIама дешархоша хьисап деш уйла тIалхийтал кхоачашдара, шоаш беча балха берий бехктехкам лакхбара. Цудухьа цун берашa чIоагIа безам тIабахийта ду шоаш дер, дукха ду цар школана: посещеннента, мебели, гойтара пособешта ремонт ... тайп-тайпара стендаш хьаь, иштта кх. дI.

КЪОНА ТIЕХЬЕ КХЕЕШ

Н. В. Лысенко беррига балх тIабераабаь ба дешара процесс дикагIа вIаштIехьъяккхара. Цун урокий цкан методически дика вIаштIехьъяьха хиларах белгала я, цар тIа гуш да дешара-кхебара балха цо керда формаши методаши лехаш хилар. Шеихаштта кийче ю цо урокашта: урока тема болгалью, белгалйоаккх изложене методика, Iалашен техникан карагIдаьнаранка айтха юаза гIерт цо беранта хьехаш йола материал.

Белгаде деза, мастерскешка берашца цо балх беш кхераматех техника бокъонаш йиза кхоачашъяр цо дешархошкара дIалехаш хилар. Цудухьа, цIаьаха йолча хаьа дуи урокийна берайта чоь хинна моттиг яц.

Иштта дукха теркам тIабохийт цо. Лысенкос дешархой технически творчество дегIаккхулара. Цо вордIарагIа цу да авиамодельни, судомодельни, къонача ракетчикий технически кружокашта цо кулгалду. Къаьстта дукхагIа теркам тIабохийт школе авиамоделистийна. Юххьанца хьехархоа дIанигa авиаци езарaш «Б» классах шоай низ кхоачий хьалар. Дика тезаш баьлар цар. Кхаь шера вIаштта республикански авиамодельни яхьашка хьалхара моттиг йоахаш хьабаьхкар.

Укх шера Лысенкос республикански яхьашка цу команда кийчйир — цаI «А» классах йола авиамоделистийн шоллагIа—судомоделистийн. Дукхача хаден чIоагIа низ тIабохийташ хилар кийче, хIана аьлча кружока юкъе болхарам дукхагIдолча даькъе 5—7 классашкара дешархой бар, 10-ча классашкара берам соалха дийна бахнааб.

Николай Васильевича кулгалдеш тайп-тайпара дика моделаш е Iемад берам, яхьашка технически грамота йолаш хиеш моделаш кийчъярах белгалйийлар уж.

Кхоганш йича гучадаьлар Грозне хиннача республикански яхьашка тIа дешархоша кхоалагIа моттиг яьккхалга. А. В. Лысенкос кхебаьраш эрригача районий командаех хьалха баьлар.

Котбаьннараьта дипломаши шьхера совгIаташи тийлар, хIаьта тIа команда член вордIагIча классера дешархо Храпов Владимир геред Краснодаре хиннача Эрригсоюзни слете дакъа лоацаш хилар.

Авиамодельни судомодельни кружокаш слесарни мастерской сапаргIатача, сийрдача помещене чу я. Укхаза тоcарни, буруъ хетта станокаш, авиамоделиста дешаръ гойтара пособеш а моделаш хьеш мел эшар а да.

Дика вIаштIехьбаьккхаб хьехархочо кружокашкара дешархой болх. Моделаш хьаярал, яхьашка кийчбаларал совгIа хIара станока юхе болх иштта бе беза Iемаду цо берам.

Къахьегамцарен техникацарен чIоагIа безам баьлие накара боккхача доакъе вола Николай Васильевича кхедаь берашь.

ДоагIо а доагIаш сийду цун хьехархоша, дешархоша, берий дай-нанаша. Къахьегама дешар хьехаш берам кхеара дукха къахьегарах Нохч-ГIалгIай просвещене министерствах профсоюза обкоми, РСФСР просвещене министерствах профсоюза республикански комитетем Сийлен грамоташ елай Н. В Лысенкова. Дукха баркалаш да цун къахьегама книжка тIа дIаязадь.

[illegible]

РСФСР [illegible] хьехархо.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ФОТОВЫСТАВКА

1969 шера 8-ча октябре Москве хьаеда В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаде художественни документальни фотографе Дунен халкъашта юкъера выставка.

Выставка отташ СССР журналистий Союзо, СССР культура Министерства, ВЦСПС-о, СССР Министрий Советерча кинафоаьзаи гIулакхашта йолча Комитето.

Выставка керттера лехкар Владимир Ильич Ленина — пролетарски революцен обществана социалистически арганашаш пролетариальни теоретика. Советски Союза Коммунистически партина дарда оллачуь, сийдаль-йоахагIча социальни революцине баьчча, дунен тIа эгтара хьалхара социалистически пачхьалкхе хьальчуь вола хьалбоахар.

2 бетта хургйолаш йола выставка «Ленина идеаш вахаш котъюьвлаш я» яха дезаш а йолаш дIагIоргья.

Выставка тематически чулоацам керттера лостамаш да Советски Союз дегIаахара исторически этапаш, ленински идеаш кхоачашъяр, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна социалистически яхьадела.

Выставке хьачуза фотожурналистий, фотолюбителий документальни, репортажни, жанрони, портретни, кхыкоа Iеырна-хIайа тайп-тайпарен бесаш дола фотографеш, фотоочеркаш. ХIара авторо выставка оргкомитете дIайта йиш я 10-нега кхаччалца 30 х 60, 30 х 40 бустий бола сурташ.

Баланш хьачуийду 1969 шера 1-ча августе кхаччалца Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союзе. Котбаьннараьта ала укх тайпара премеш оттаю:

Керттера приз — дошо медаль, диплом, фотоаппарат, цIера дакъа Москве ваха путевка.

5 дошо медаль, дипломаш, маьхера призаш.

10 дото медаль, дипломаш, маьхера призаш.

15 бронзова медаль, дипломаш, маьхера призаш.

Газетий, журналий редакцеша оттаь призаш.

Выставке хьанаре дакъа лаца бех оала вай республика фоторепортераш фотолюбителаш.

ГУРЖИЙ МРАМОРА ГЕОГРАФИ

ГуржегIара аьккхача мрамора хозьъйй Варшавера Iалмаш культурaи дворецаш. Московски, Ленинградски, Киевски, Тбилиски метрополитений станцеш. Гуржий мрамораца егай Одесски, Харьковски, Московски университетий здянеш.

Дукха ха йоллаш Лейпцигерча дунен халкъашта юкъерча ярмарке хьокха оттабаьбар Лопенски карьерера баьккха баьдеовкъар, бос бола гуржий мрамор. Цо чIоагIа уйла тIаззар цийи тайпара бос болаш, чIоагIа коза хиларна. Цул тIехьагIа дукха ха ... заказаш даьхар ГуржегIа Чехословакера, Польшера, Венгрера, Японера, дунен кхыча меххашкара ца облицовочни материал шоашта дукха яйтар дехаш.

Цхьабакъа, эгтара сийлехьа бехктокхамегIа дола заказ дера Ульяновскера. 1969 шу чаккхалалехьа Ильича даьхене шаьрчча эгтар, дикагIа йолча мраморин Iоакъаь 1700 квадратни метр яхийта езаш ба ГуржегIара мрамор йоахараш В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна хьалъеча мемориальни центра зданеш йогача кхьийтара. Укх деношка Ульяновске дIакхьийтай мрамора хьалхара партия.

Мераб ЛОРДКИПАНИДЗЕ,
АПН корреспондент.

ОБЩЕСТВЕННИ ПОРЯДОК ЛОРАЕШ

Зуламхо кIалхарвалийтанзар

Укх дIабахача ихаь бетта дар из. Назране города юкъе йолспполнста машин тIаккхийтар. Из тIатехар а машин а пхьанина йоалаш яцар. Машин тIаккхийтта зIамига сағ чIоагIа лозаваьвар, хIаьта тIехьагIа тхова гучадаланачох, цу машина райбольнице дIавита а хиннавар.

Из гIулакх хиннача тIаккхьачар тха автоинспектор, милице воккхагIвола лейтенант Умханов, уголовни розыска инспектор милице лейтенант Янцаев, участкови инспектор милице лейтенант Сапралиев. Из хатар хулаш цига хиннача цаха бIаргадайнар дIа а яздаь машина лерашка хьежача белгалдир цар зIамигача сага тIаккхийтта машин ГАЗ-93 марках хилар а из самосвал хилар а. Ложаь Тумгаев сакъетам чу из хилара милице болхлошта новкъостал де могаш вацар. ХIаьта райбольницa лораша а машина номери цун водителя фамилий дIаятъаь хиннацар. ТIехьа цо доаккхаш зуламхо хьалаха везаш вер, хIана аьлча цо даьча зулама лерш йоаг кхергдар цун.

Юххьанца райцентра предприятейн совхозий машинашка хьежар уж. ХIама гучадалацар. Цул тIехьагIа цIаьхле цо хатар хулаш бIаргадейначи нахага хаьттар. Эггара тIехьа лейтенанта Янцаева белгалдир шофера ухаче ваьгIар Экажкъонгий-Юртарa Измайлов хиннаяр. Участкови инспекторга Сапралиевга ... хиннадар машина номер «О» «Э» цифраех латташ хиннаяга, хIаьта автоинспектора Умханова корадир машина шофер МалгIабикара Итазов хиннаяга. Уж сведенеш кхы а тазка езаш яр.

Экажкъонгий-Юрта вахеш зиннача Измайлова бакъдар дукха тогамзар. Из произшестви хиннача тIехьагIа марo ше тIаккхьалазах аьлар цо. хIаьта лозаваь зIамигa сағ райбольнице дIавига машина а хьажийга тогамзар. ГАИ дежурни новкъостал «О» «Э» [illegible] Умханова. Из хиннавo «Грознэнстрой» самосвал 51-09 ЧИБ.

Итазов Султан хьалха шийн кортаьо хинна хиларца вовзар участкови инспектора Сапралиевна. Цудухьа Экажкъонгий-Юртa цун да вина долча гIо вай аьлар уполномоченни милице болхлоша. Бийсан шие сахьат даьлча шоай комиции болхлой бахкача пIаьхла кхерабелир Итазова да-нана. Султан цIавена хиннавий хаьттача хиннавац аьлча жоп делир цар. Цхьа хIова хьалхагIа вена хиннавар из, хIата Вознесенски вахна ва аьнна аьлча цар.

Цхьабакъда цо машина керда лерраш яр. — Сайрийна шоашта гIум яхаш екача машина лераш я уж, — аьлар Султан дас. Керда еа песск латтар цоа. Цхьабакъда керда лераш гIум латтачара массеха мето дIаяхо яр. Из гIулакх милице болхлоша бокъонца зийначул тIехьагIа кхы ... хIама а ца хиншa корта чубахар лаьа нахаш. Итазов зуламхо хиларо белгала дар. Цул тIехьагIа йоаллшe а Итазов Султан волче Вознесенске вахар оперативни группа.

Iуйрийна 4 сахьат даьлча шоаш хIаккхьачa автомашинашка хьежа болабелар уж. Вагончика юхе латтар № 51-09 йола машин. Итазовца къамаьл халаде цун новкъосташца беседа йир цар. Царгара хайра Итазов цхьан зIамигача сагаца бийсан 12 сахьат даьлча цIахьаьлалга.

Цул тIехьагIа соммаьаккхар Султан ше.

— Наьсаре саьхаш со хиннавац, — аьлар цо милице болхлошка. — Дийнахь 2 сахьат даьлча № 4 йолча совхозе а вахе, сайрийна 10 сахьат доаллаш цIаккхьачав.

— Сахьан дийнахь 4 сахьат доаллаш Наьсаре Московски улицагIа новкъостелуста Iо миштиr тIатохаш а цул тIехьагIа из больнице дIавуташ а хаза бIаргадийнав хьо, — дагалоихийтар цунна лейтенанта Янцаева. Из зулам цо даьча бакъдеш йола кхы а фактaш шоашка йолга дIакхайтар милице болхлоша. Цул тIехьагIа йолaра дир Итазова.

Iуйрийна шоашца зуламхо а воаш цIавера оперативни группа. ТIехьагIа гучадаьлар лозаваь зIамига сағ ше больнице дIавеча Экажкъонгий-Юртa а вахa цун даьшна бовзий нах баьхкийтар даьгара дехар де хиннаяга. Из гIулакх судега дIа а ца дуда ахчанца къовстаде барт баь хиннаб шинна oагIорахьа. Цхьабакъда, милице болхлошен общественностен хьалха зулам гучадаьккхаран бокъонца ха кьел ... йоаг. Зуламхо советски правосудега дIаденна.

М. БОГОЛОВ,
Наьсарен РОВД политикохьехарена болча начальника заместитель.

ДАИМ ХА ТIА

Укх тIеххьарча итт шера дукха болхлой хувцабенна Грозне Заводской районa милице. Цхьабакъда № 5 йолча штаба общественни участкови инспектор Мария Федосеевна Денисенко, хьалха санна шийн болх дешале делабеш хьайоагIа. Дукха пайдане а теркам тIаоаш а гIулакхаш да вахара йIаьхий опыт йолча кхалсага балха юкъе.

Укх шера дар из. Моздокски улицагIа № 25 йола цIа цхьан сағо лейнаа. Цига тIаккхьачар Мария Федосеевна. Нахагара фудмалах а хайна зуламхо лаха озрацагIъьлар из. Гаьна вала кхийнзар зуламхочун. Наькха цIагIaол яхьа хIамаш а йиха воллачара лаьцар из Мария Федосеевнас.

Из шоаш дикъалдика Грозненски механикашта чакхдоахча завода коллектива цунах доккхал де кхы йолаш я. ЦIагIа тIа Iема цо Мария Федосеевна. Балха йолаш а иштта хиннай сийлала кхалсаг. Дуккача шерашка хьанала къахьегаш из хьанарх «За доблестный труд», «За трудовое отличие» яха медалаш еннай Марйа Федосеевнайна.

Заводской районa общественни порядок лорача дружиннана юкъе а дика активистка хиларо белгальннай Денисенко. 1963 шера денз милице штате йоаца болхло я из. Шоай хьашташ лораду тешаме новкъост лехкI цунах бахача нах.

Къаьстта дукхаезa хьаша я из КузнецовгIар цIагIа. Хьалха шозза суд яь хуваьллав Кузнецов зуламе гIулакхаш лелаярах. Милице штато йоаца болхлочо дIенхаштта тIаьхьажам оттабир цунна тIехьа, шоллагIа судо дина хинна ха чакх а яьнна из цIавеча. Дукхаза беселаш яьй цо цунца, наьнас воIа санна хьехар, шуз новкъостал лаьд. ХIана малара тIехьа ваи Кузнецов, хIаьта делалца а барт тайна вах.

Кхуеш боагIа Харитонов Василийн, Егоров СашагI, Тарасов Анатолийн сайрийна улицашка харцахьа лелар. Шоашка хIама аьлча бIеха бате тохар. Дуккезаза пайдар царна, эзь тетийташ къамаьлаш дар — хIана хилацар. Цхьа иштта уж лелата бIаргабайнарa Мария Федосеевнас микроштабе боалабир уж. Кагийна нахa тайоа кхы шоашца бегаш бергбоацилга.

№ 5 йолча микроштаба пIенпаза сан бахача наха Мария Федосеевнах. Из ала ца доагIаш елан. Боккъалдер аьлча из я цун балха корте а итта активни болча дружинникий балха дола дер. Цул совгIа общественноста низаца массекказа микроштаба помещенена ремонт ейтар а, хан-ханна хьа дружинникаш дежурстве гулбер а, автотранспорт Iалашъяр а из я. Цудухьа итта да болх бе Мария Федосеевнас новкъостал деча участкови инспектора а.

Н. МОИСЕЕВ,
милице майор.

Бехктокхаме оза малараш тIехдоахараш

МаларЙаш тIехдахар — из да саго ший хьъэздел довлар, цун культура доха хилар, из зо хьалкхер. Маларш тIехдоахадех цхьабараш обществени моттигашка йIеха мотт буцаш хул, шоллагIбарен наха кач тхаш хул.

Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий милице органаша чIоагIбаьб зуламашцен маларш тIехдахарпен къовсам лоаттабаьа беш бола болх. Милицена доккха новкъостал ду шоай мукъагIа вIашагIкхийттача халкъа дружинаша, комсомольски оперативни группаша, штате боацача милице болхлоша.

Маларш тIехдоахарашцен прогулаш ераццен чIоагIа къовсам лоаттабу «Электроприбор» завода парткома секретара Н. А. Боевна из шийн коллективана цхьана. Хоаш хилча сихха эарцагIбоал, бокъонаш телхараштa ле доатIар ду, хоамаш дераштa шоай хаийхьа жоп тел. «Товлуш» бола малараш тIехдоахарашцен прогулаш ераен бехке баоал совгIа, царна «къаьстта» пропуск заводе цунах ма аалара «хьь деш йола» пропуск лу цхьан бетта.

Цунах дика гIулакх хилар: цо Кузьмина Костенкова тозбеннаб, производстве ... хьаькъалеттараш хиннаб царех.

«Электроприбор» завода кадрий отдела начальника къаьстта учет лелаю административни органашкара ухача хоамий, уж шоай хананахьа кхоачашдарга хьеж из.

ГIулакх дика дац «ГАРО», «Красный молот» яхача заводашка а дукхача кхыча предприятешка а.

Белгалдаккханза дергдаш, производстваш городен дика общественни порядок оттаара гIулакха доартIам ца беш бола кулгалхой вай хIана а хила. Масела, цу дешa тарпо яц Грозненски нефтемаслозавода директора воа. Л. Т. Болотова, кадрий отдела начальника вов. Рыженковас, парткома секретара заместителa вов. Карпова.

1969 шера хьалхарча квартале Грозненски медицински вытрезвителера 7 хоам бахьийтаб шоаш цар болхлой беха а болаш медвытрезвителе боалабаьб хьаае, цхьабакъда, шоаш цхьанне доаш цара дайпадац. Цул а совгIа, 1947 шера ваьча Мальков Валерий Владимирович лаьца бахьийтача № 893 йолча хоама кадрий отдела начальника вов. Рыженковас цхьан къахета чIегынга тIа тахьаьар: «Тко долча балла вар Мальков Владимир Петрович ер» — кулг а яхлаь юхабайтаб хоам. Иштта жоп дайтар новкъа а хинна 5 марта кIаьхка а телефон тох аз: МалатIча шехе болх беш вa Мальков Валерий Владимирович? Нов. Рыженковас жоп лу: «Механически мастерске маслянни производстве слесарьла болх беш ва. «Тха хоам буцца а ца буцаш яха хIана байтаб оаш?» — хетт аз. Хоам шоашка юхабайтар хех цо, буцаргба аьнна дош лу. 1969 шера 14 апреле вов. Рыженкова йолча вола со. Дукха саготе а йоашаш йоах цо — хоам тхога хIанa а хьаккхаьтабаш. Секретарь волча вола со — цо а иштта йоах. Завода парткома секретара заместитель вов. Карпов волча со вaстель хаччa дайкар аз, шийн балха «гIулакхIащ» медвытрезвителера хIелададьаьта къонача болхлочох хиннар. Нов. Карпова, вIадла шек а воацаш, йоал, нагахьа санна хьайна сел чIоагIа эше, кхоалагIа хьаязде.

Иштта белгалдаккха деза, Нефтемаслозаводехьарча новкъостий судон шоай мукъагIа вIашагIкхийттача халкъа дружинашен болх за беш хилаш а.

Цхьацха масал: 1969 шера бIеа 22-ча апреле Грозненски медвытрезвителе хиннай материально-технически Iалашон контора болхло Н. А. Муртазалиев. Оаха баьча хоама КМТС начальника заместителa Ш. Д. Дачаевa жоп дайтар Муртазалиева дош собрание лийка хиларах. Цунна цхьаьнкха бехк баьбецар. Цудухьа уваоттал ургIвоалаш къерахь менне а болаш 22-ча мае шIаьхка е вытрезвителе воаллено из.

Предприятешь организацеш кулгалхой шоай болхлоша иштта либеральни хилар бахьан долаш дукха моттигаш найсу маларш тIехдоаха болхлой балхана дIабахнза ца бовлаш, е суде болхаш. Цудухьа уж хаинахьа юхатохар— вай эгаре бехктокхамегIа дола гIулакх да. Тоабе беза царцаве хлетиаа бехк а.

Б. АРАЗИЯН,
милице майор.

Юбилейна хетаяь

Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизара хетаяь а республиканска халкъа творчества ЦIен выставочни зале укх деношка хьабайлла самодеятельни художникий выставка.

Шо бIаьнева юкъе Грозненча шийтта-кхойтта художника произведенеш мара яц выставке. Юхейоса произведенеш юрташкарча самодеятельни художникий я.

БIарг тIеотташ да профессионально-технически училищa самодеятельни художника В. Николайчика балхаш. Тайп-тайпарча темаех а дукха а да уж выставке. ЧIоагIа уйла тIаазкайта, хоза кайчхаьд «Натюрморт с кувшином», «Татьянка», «Спутать» яха а кхьдола а картинаш.

«Къона конструктор» яхаш да В. Наумова кийчдаь кхаасата портрет. КIоаргга уйла еш латт къона конструктор. Гуш да кердалар доаш, дикача тIаккхуш из йоага. Иштта дика да цу художника автопортрет а.

Укх шера эггара хьалха выставкана юкъелахах къонача художникий Мишиевагова, Аквева, Шерипова балхаш. Гуш да шоай произведенеш кийчъеш цар дикка къахьейтадар. Цу тайпара дика произведенеш дукха я выставке.

Дог гIоздоакхташ да къонача художникашта юкъе волчий, гIалгIай дукхагIа хулаш боагIнга.

Цхьан моттиге итт

Французски птицеводашта иссшу нийсад «Звездочка», яха керда тайпара йола котам хьехкийнара. Уж «агий» котамаш я. «ДезагIчан фух йола цхьа котам вIIача букарча моттиге итт кагий-котам хоза йиш я. Птицефабрикий чура чаннаш котамаш кхалхоеше моттигашо ... йоккхагIа хилча санна хул. Цхьабакъда, кагий-котамашна дагь фусам маккхарчерa зIамагIа дац.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллаи Грозне хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаннайолча моттигашка лаьгIо догIа а делхаш, къулбаселамалхбоалехьара гIийла, гIаьхьача боарамга кхоачаш мух хьеккхаш за хила тарлу. Фегара температура республике гIоллаи 20 — 25, Грозне 22 — 24 градус йIовхал йолаш хила мег. 25-чеи 26-чеи июле хувцалуш морхаш а йолай, цхьанцайолча моттигашка цхьан ... догIа а делхаш, тIехьуазаш чIоагIа йолчаш а йелаш, лостамаш хуцаш. аьгIо, гIаьххьача боарамга кхоачаш мух а хьеккхаш за хила тарлу. Бийсанна фегара температура 13 — 18, деношка 24 — 29, республикан къулбехьарча районашка 20 — 26 градус йIовхал йолаш хила мег.

Метеостанци.

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

ХОАМ

«Грозгоргаз» треста дIахайт, газ чуйиллара, газаш боахаш ..., газаш приборашта гIулакх дикагIа дере дешашта треста, г. Грозне газаш боахаше центральни службаш ... 15—00 сахьат даьлча дийз 18—00 сахьат даьллеца хьоа гражданаш тIаьхьаш ца хилар.

«Грозгоргаз» трест.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж)
Телефонаш: редактора—3-44-66; редактора зам.—3-38-11; бехктокхача секретара—3-34-38; партийни вахара, культурaи, промышленностан отделий—3-42-38; юрта бахамаи письмой отделий—3-47-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора—3-44-66; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-38; отделов сельского хозяйства и писем — 3-47-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7-84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7-84.
СФ02271.
Заказ № 3149.